

AD JURIS FEUDALIS
COMMENTARIA
D. NICOLAI GAJETANI AGETA.

AD JURIS FEUDALIS
COMMENTARIA
D. NICOLAI GAJETANI AGETA

J. C. Parthenopæi in Supremis Regni Neapolis
Regiis Tribunalibus solertissimi Advocati

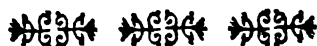
CLEMENTISSIMI REGIS CATHOLICI
PHILIPPI QUINTI
HISPANIARUM MONARCHÆ
B E N E F I C I O

*In Lyceo Neapolitano Inchyta in Cathedra Feudali
publici, ac perpetui Interpretis*

S U B A U S P I C I I S
EXCELLENTISSIMI DUCIS
E S C A L O N Æ,
AC MARCHIONIS VIGLIENÆ

Vigilantissimi Pro-Regis, optimarum literarum, ac publicæ
tranquillitatis Protectoris, Regniq[ue] Neapolis Paupe-
rum pro Justitia, & Annonæ abundantia
piissimi Fautoris

P R I M O R D I A L I A .

Superiorum licentia Typis edita
Anno Redemptionis MDCCIV.
Ex Officina Dominici-Antonii Parrino.

Œcribe Sapientiam in tempore vacuitatis :
Nam verba de facili tranſeunt , ſed
ſcripta manent .

Div. Thom. ad Philippenſes 3. poſt princ.

Et per hoc, qui in ſcripturam redigit, quæ
novit, ad aliorum eruditionem, fit pe-
rennis ejus memoria in terris .

Ex l. Div. Marco C. de queſt. l. i. de vet. jur. enocl.
Iſern. in proem. feud.

Illustrissimo Signore.

Domenico Antonio Parrino supplicando espone à VS. Illustris. come deve dare alle stampe *le Lezzioni feudali composte dal Magnifico Avvocato Gaetano Ageta*: supplica per ciò VS. Illustris. restar servita ordinare la revisione à chi meglio parerà à VS. Illustris. che il tutto riceverà à gratia, ut Deus.

D. Alexander Guidelli revideat, & in scriptis referat hac, die 11. Augusti 1704.

Jacobus Maria de Rossi, Episcopus
Massæ Lubrensis, Vic. Gen.

D. Petrus Marcus Gyptius Canonicus Deput.

Iussui obtemperans Dominationis tuæ Illust. attentè perlegi supradictas *Feudales lucubrationes*, & quia in eis nihil adversum bonis moribus, ac sacrosanctæ nostre fidei comperi, typis dari posse censeo, si perinde Dominationi tuæ Illust. videbitur.

D. Alexander Guidelli.

*Attenta retrospectiva relatione, Imprimatur Neap. 3.
Martii 1705.*

Settimius Palutius Vic. Gen.

D.P.M. Gyptius Canonic, Deputat.

Ec-

Eccellentissimo Signore.

Domenico Antonio Parrino espone à V. Ecc. come desidera imprimere nella sua stamperia *le Lettioni Feudali* da tempo in tempo, che si sono, e faranno dettate dall'Avvocato D. Nicola Gaetano Ageta Catedratico proprietario per S.M. che D.G., destinato per servire l'inclita Cattedra Feudale di questa Fedelissima Città, e Regno di Napoli. Ricorre per tanto à V.E. e la supplica concederli il permesso, che il tutto riceverà à gratia, ut Deus.

Magnificus Regius Consiliarius D. Blasius Altimare videat, & in scriptis referat.

GASCON REG. BISCARDUS REG. ULLOA R.

Provisum per S.E. Neap. 18. Julii 1704.

Cæteri R.R. non interfuerunt.

Mastellonus.

Ex.

Excellentissime Domine.

Libentissimè legi, & attentissimè observavi Insigne Opus, distinctè elaboratū ab Insigni Juris Consulto D. Nicolao Gaetano Ageta, inscriptum: *Lectiones feudales, quæ pedetentim sunt, & erunt propositæ ab ipso, tanquam Cathedratico feudali proprietario, electo per suam Catholicam Majestatem, quem Deus per mille annos servet incolumem, hujus Civitatis, & Regni.* Et quia in opere prædicto nihil reperii adversans Regali Jurisdictioni, immò plus quam utile, & necessarium censeo illud omnibus Juris consultis. Ideò imprimi posse censeo, nisi aliter Excellentiaë Vestraë videbitur. Et vestros deosculor pedes. 18. Kal. Septembri MDCCIV.

Excellentiaë Vestraë

Humillimus Servus

D. Blasius Altimarus Regius Consiliarius.

Visa supradicta relatione, Imprimatur; verum in publicatione servetur Reg. Prag.

GASCON R. BISCARDUS R. ULLOA R.
Cæteri RR. non interfuerunt.

Mastellonus.

EXCELL.^{ME} PRINCEPS.

Ubi primum in Regio
Gymnasio Prouin-
ciam suscepi earum le-
gum explicandarum, quæ ad
a uti-

*utile Principū Dominiū perti-
nēt; eo curas omnes, ac studia
contuli, ut quæ in umbra trac-
tassē, eadē publicæ luci feren-
dę jam tum destinarem; Teq;
mibi, ut laboris, sic & laudis,
ac famæ auspiciem seligerem:
Quid enim aut antiquius, aut
laudabilius obtingat mibi;
quàm aut suffragio tuo facem
præferente Forum ingredi, aut
Te Mecenate plausum seræ
posteritatis aucupari; quam-
quam quod ad me attinet, vo-
torum summam me assequu-
tum reor, si opus hoc à Te uno
pro-*

*probetur ; mihi enim Tu unus
instar omnium es : à Te glo-
rię (si qua demum ea est) prin-
cipium ; Tibi desinat . Quare
librum Te authore , elucubra-
tum Tibi sisto , tanquam obser-
vantia erga Te meę monimē-
tum . Ne tamen temeritati
mihi veritas , quod faustissimo
tui nominis auspicio ejus frō-
tem prefulgere statuerim , nam
sum in eo de jure Principum
virorum agam , par est , ut in
ipso aditu Lectori aliquod no-
bilitatis insigne occurrat ,
quod & Operi , & Authori exor.*

*tam famam conciliet, cuius
ego auspiciū, à quo splendidi-
us sumendū arbitrer, quam
à Te, qui inter Heroas Princi-
patum Nobilitatis obtines,
quod Paciēcus es, quod men-
te, quod animo summis gloriæ
fastigiis insides.*

*Paciēca Domus ex annō-
rum ruderibus supra Regum
apices attollitur; vel eo de-
mum nomine, quod ab Heroi-
cis temporibus nobilitatem
deducat suam: sanè plusquā
regium est in antiquis Roma-
næ Reipublicę fastis ad L.
Syl-*

Syllæ ad M. Crassi ad C. Julii Cæsaris fortunam Paciæcos pertinere: eorum amicitia, atq; hospitio insigniri; & prope parem gloriam assequi Hispanorum nobilissimi equè, atque acerrimi viri Paciæci a bellicas laudes a deo suspexit. L. Sylla, ut eundem magni exercitus Ducem crearet, & adversus Sertorium in Africam miserit, ut Ascalim Mauritanie Regno pulsum Aule restitueret. b Vibii verò

^a Plutarchus in Q. Sertorio. Aldretius de antiquitat. Hisp. lib. 4. cap. 18.

^b Plutarch. in M. Crasso. Ambr. Morales in Chron. Hisp. lib. 8. cap. 13. & 39.

verò Pacieci fidem, atque au-
thoritatem quis pari laude ef-
ferat? Cui Viro quantum Po-
steri, quantum Patria de-
beat, vel ex eo cognoscere licet,
quòd M. Crassus cognomen-
to diues, mox Princeps Reipu-
blicæ, cum in extremam Hi-
spaniam Marianum furorem
vitaturus se cõtulisset, cumq;
ea in Provincia plurimi Syl-
lanæ factionis Senatores Ro-
mani inuenirentur, Hispanum
Virum Romanis, Pacie-
cum Metellis, Scipionibus,
Pompeiis præferens, Vibium
adiit,

adiit, ejus in fidem, ac clientelam se tradidit, eumque vitæ & suæ tutelarem aram aduersus C. Marii potentiam eligere maluit: quem Vibius humanissimè exceptum in spelunca prædii sui ad oram maritimã inter Heraclæam, & Arundam lautè, ac splendidè habitum per octo menses, usque ad Marii necem seruauit incolumen. Facti ingentis fama usque ad nostram ætatem increbuit; Nam in eo Hispaniæ tractu, qui proximo Gadibus mari alluitur Rupem, ac Spelun-

*luncam incolæ etiam nunc
ostendunt, qualem, quantam.
que Plutarchus in Crassivita
commemorât; quæ profectò
Rupes Herculeis columnis, ut
situs, sic fato finitima cû Capi-
tolio ipso de gloriæ principatu
contendit: eoque clariorem sibi
famam vendicat, quo præ-
stantius est victorem Gentium
virum cum aduersa fortuna
confligentem defendere, quam
ob Hostes bello domitos triũ-
phum mereri. Scilicet agere,
& pati fortia Romanum fue-
rit; at Hispanum est fortem
Vi-*

*Virum fortia pati coactum
auxilio juvare; Hispanum
est amicitias cautè suscipere,
susceptas & omni officio ex-
colere, & in utraque fortuna
summa ope, atque animi con-
tentione usque ad vitæ exitū
perducere. Quanta verò glo-
riæ accessio Domui tuæ facta
est C. Julii Cesaris Dictato-
ris auspicio? c qui & bello
Gallico sepe C. Junii Paciæci
fidei opera usus est in Pacis
conditionibus ad Ambiorigē
Eburonum Regem perferen-
dis*

c Cæsar de bello gallico lib. 5. Morales loco laud.
Paul. Manut. in Hirtium.

dis ; d *Et Hispaniensi bello
Lucium Fulium Pacicum
Hominem (ut ait A. Hirtius)
ejus. Prouinciæ notum (hoc &
magnum apud Hispanos nomi-
nis , atque adeo nobilem) &
non parum scientem , undecim
cohortibus , totidemque Equi-
tum turmis præfecit , & Ullæ
à Pompejanis oppugnata per
confertos hostes immisit , qui
irruptione facta Gneum Põ-
pejum Castra movere , & ab
ejus Urbis obsidione recedere*

coë-

d Hirtius lib. de bello Hispaniensi , in quem lo-
cum Paul. Manutius sic habet legendum puto om-
nibus in locis Paciaci , quæ sanè familia hodieque
in Hispania nobilissima est.

coëgit ; cuius quidem viri no-
men Julio nomini adscriptũ ,
non modo eum Romana Civi-
tate ; verum etiam Patricia ,
atque adeo Cæsarea nobilita-
te donatum probat. Quid
plura ? e M. Tullius Cicero,
quã ssepè suis in epistolis
Pacięcum memorat ? Sive is
fuerit Lucius Julius , sive
alius , eum sanè constat Cajo
Cæsari in primis amicum , &
civilis bello eiusdem partes se-
quutum : At Valerius Ma-
ximus f Pacięcos Fratres

b 2

Ty-

e Cic. lib. 6. fam. ep. 19. ad Leptam, & lib. 12. ad
Atticũ ep. 1. & alibi. f Val. Max. lib. 5. cap. 4.

*Tyrannidis, ac paterne necis
vindices pressis nominibus
ita celebrat, ut planè demon-
stret illos suę Domus titulis
legenti innotescere. Quę cum
ita se habeant Regum invi-
diam gratulor tibi; quis enim
est, qui sceptrum Maiorum tuo-
rum fascibus non submittat?
quem nõ iuuet Pacis cum po-
tius esse, quàm Regem? quid
vero gloriosius, aut ad ostenta-
tionem famę splendidius spe-
rari, aut optari à quoquam
possit? quam ad eam Domum
pertinere, ex qua tot fortissimi
Du-*

*Duces Reip. Romanę monu-
mentis celebrati prodire, quę
Domus nec Fortunę, nec Æ-
tati cedit, interque Urbium,
ac Regnorum ruinas ultra
fulmina immoto fastigio con-
surgit; & summos Hispanię
Nobilitatis vertices umbra
complectitur; cujus è postibus
fasces, palmę, Laureę, Scep-
tra, infule, purpurę, tergemini-
næ Summi Pontificatus tia-
re pendent, ingens, atque ære
perennius de Tempore devictō
tropęum: Nam cūm tempus
impetu suo Heroum Statuas,
trium-*

*triumphales arcus , Theatra ,
Arces denique , licet Marti
inaccessas corrodat , atque im-
minuat , cumque ipsa Cæsa-
rum numismata gloriæ im-
mortalitatem spirantia , aut
carpat , aut absumat , nullum
tamen ab eo Paciæcorum , aut
Nobilitas , aut nomen detri-
mentum cœpit : atque adeo
quot in hac Domo per octode-
cim ferè secula Viri , totidem
Hispaniæ Optimates recen-
sentur . Hæc paucis delibavi ,
ut Tibi Principatum inter
Principes Viros ex generis
tui*

tui splendore pretium vindicarem, cætera Domus Tuæ ornamenta ad Historiam spectant, non ad epistolam, nec iis fasti desunt, qua Hispani, qua exteri. Quod reliquum est, ut tam vastam gloriæ molem certos intra fines contraham, illud citra audaciæ notam dixerim: Majores tuos Paciaeco nomine dignos, agmini pares in Te unum tanquam avitæ laudis ex asse heredem superstites confluerè; incertumque esses Tu ne illis, an illi Tibi plus debeant, quod acceptum

*tum ab iis antiquæ dignita-
tis patrimonium tum mentis,
tum animi nobilitate ampli-
ficaveris : Et mentis quidem
nobilitas generis nobilitati
mirum in modum respondet ;
Utraque antiquitatem sa-
pit , utraque Heroicis tempo-
ribus digna est : sic enim Hu-
manarum , Divinarumque
rerum institutis flores , sic elo-
quentiam , Historiam , Philo-
sophiam , Mathesin , Juris-
prudentiam , Theologiam , ac
cœtera sapientiæ decora in Te
unum contulisti ; ut cum De-
mo-*

mo *Stbene*, cum *Thucydide*,
cum *Euclide*, cum *Aristotele*,
cum *Platone*, ac reliquis sum-
mis *Viris* contendere de *Lau-*
rea possis: quodque finitimum
portento est laudibus his plu-
rimarum linguarum peritiã
coniunxisti. Et à florente et a-
te, qua privatis, qua publicis
curis interioris eruditionis stu-
dia ita inseruisti, ut ea alter-
no ductu se exciperent, ut que
inter fasces, atque enses tra-
ctandos quotidianus calami
adhibendi usus vigeret. Elo-
quentiæ tuæ debet *Pannoni-*
c
cum

*cum bellum Hispanos He-
roas, quos tu Christiano illo
tuo voto ad arma contra in-
fensissimum Fidei, ac latini
nominis hostem sumenda in-
flammaſti: Debet Buda de-
victa compositas inter Nori-
cum, ac Lotharingium Du-
cem simultates; quæ moram
tantæ expeditioni obtruserāt.
Sapientiæ tuæ publicam ci-
vium felicitatē tot Regna de-
bent, quæ hæctenus admini-
ſtraſti; plurimum enim ad Po-
pulorum salutem ſervandam
Moderatoris mens, & ratio
con-*

*confert; quæ quemlibet euen-
tum ad calculos reuocet; &
humanarum Divinarumque
rerum scientiam in consilio co-
gitationum suarum adhi-
beat. Qui sic Populos regat,
ille non in corpora solum, ve-
rùm etiam in mentes homi-
num, quæ nulli imperio sub-
sunt, ius habeat. Prudentiæ
tuæ Te ipsum debent quatuor
Regna, quæ Tibi difficillimis
temporibus duo sapientissimi
Reges, gubernanda ne an so-
spitanda tradidere: neque
enim quisquam erat, cuius fi-*

deli potestati populorum secu-
ritas felicius credi posset .
Quod Terraconenses , quod
Austrigones , quod Laletani
imperium belli , vel non subie-
rint , vel compresserint , tuum
est . Quod Sicilia , quod hoc
Regnum armis per totam
Europam latè debaccanti-
bus , vix tenuem Martis su-
surrum è longinquo senserint ,
tuum quoque est Te tranquil-
litatis Statore , atq; auspice ,
nec exitus domesticis hostibus
(si qui tamen ij sunt) nec adi-
tus externis patet : Usq; adeo
om-

omnes bellico furori præclusi-
sti: monumentis victora, præ-
sidiis Urbes, annona plebem,
humanitate equestrem ordi-
nem, auctoritate Magistrat-
um confirmasti; illudque ef-
fecisti, ut vel in dubia Martis
alea non modo tuti, verum, &
securi esse possimus. Equidem
cum Te Tibi confero, & quid
in Castris, quid in Aula fece-
ris, quidque in utramque par-
tem de rebus à Te gestis dici
queat, mecum reputo, sic sen-
tio; quamuis tropea passim in
Iberi, ac Danubii ripis à Te
ere.

*erecta summis Te Ducibus
æquauerint, eo tamen uberio-
rem Tibi palmarum segetem
in Aula succrevisse, quo ma-
ius est militaris laudis fructū
sine militum ope decerpere; at-
que hostem consilio potius,
quàm manu superare. Jam
nullus est, qui nos terreat ar-
morum fremitus, terra, mari-
que omnia pacata, & ad secu-
ritatem spectantia; sic est pro-
fectò, Tu ipse magni nominis
auspicio validissimi agminis
speciem hosti exhibes: cuius
nec vultum, nec famam ad-
ver-*

verse acies sustineant. Toties
viciſti, quoties Regni inua-
dendi conſilium hoſtis abie-
cit; toties vinctes, quoties eun-
dem abieſti conſilii pœnitebit.
Quid: quod ſi agendum tãdem
bellum ſit, modo Te Ducem
habeamus, nec claſſe opus eſt,
nec acie: Populorum animis
opus eſt, quorum amor &
claſſem inſtruet, & aciem: Ad
hoc nouum urbanę militię ge-
nus Tu curas omnes, ac ſtu-
dia tranſtulisti. Cumque Ti-
bi ſubeat, Urbem hanc ita eſ-
ſe, vel à multitudine, vel ab in-
ge-

genio Civium comparatam ,
ut nee cuiquam seruiat inui-
ta , nec à quoquam vinci pos-
sit , nisi à se ipsa . Civium de-
lectum habendum , atque eo-
rum fidei summam belli com-
mittendam decreuisti . Nemo
est , qui huic militiae nomen da-
re non gaudeat , nemo qui se
militari Sacramēto non obli-
get ; tunc scilicet turmatim ad
signa concurritur , cū Tu sup-
plices libellos , cum pauperum
lacrymas mitissimè , atque hu-
manissimè excipis , cum inue-
ctus curru per Urbem leni vul-

tu

tu licitorum cohortem submo-
ues, ne densam populi ad Te
confluentis multitudinē sub-
moucant; cum facilem aditū
infimo cuiq; non tām præbes,
quām exhibes; cum prostra-
tam plebis fortunam amplif-
simis largitionibus erigis; cū
omni conatu, atque ope enite-
ris, ne quid publica, ne quid
privata res detrimenti patia-
tur. Hoc sanè est legiones pa-
rare, non ex Tyronibus, sed ex
Veteranis conflatas: nam
nulla est tam triūphis apta,
tam in omnes belli casus in-
d   stru-

*Structa virtus, quam quæ ab
amore proficiscitur. Exerci-
tum habes, cui nec Alexander
Macedo, nec ambo Scipiones
Africani videre parem: Ne-
mo in eo est, qui tuam digni-
tatem, ac laudem vitæ, fortu-
nisque suis potiozem non pu-
tet; Nemo qui Te sibi diù
præesse non optet. Hi pruden-
tiæ tuæ fructus ultra omnem
fidem ad publicam salutem,
atque incolumitatem conse-
runt. Nam cum primùm huic
Urbi tanquam publicæ rei
iam penè conclamatæ resti-
tu-*

tutor Cælo demissus affulsi-
sti ; conspectu ipso populi mo-
res composuisti ; iam tum spe-
ctatam alibi, ac plausu per
plures annos exceptam mo-
derationem tuam, pietatem,
iustitiam cum clementia con-
iunctam, cōmunis boni amo-
rem suspeximus . Hinc om-
nium oculi, ac vota in Te
unum tanquam in Nobile
virtutum exemplar defixa :
Hinc lætæ acclamationes si-
ue meritis præmia, siue sceleri
pœnas diuidi iubeas ; noui-
mus uniuersi Te nemini irasci
d 2 (quod

(quod parentem amantissimum decet) nisi ut profis: nouimus Te unum illud metueri, ne quis Te metuat: Exploratum enim habes violenta imperia diu consistere non posse; inuolidumque diuturnitatis custodem metum esse: Securibus, ac fascibus animos non patere, amoru peruos, cui uni in corda dominium obtigit. Amorsicas è manibus perditorum hominum extorsit; idem scelèri uerecundiam obtrusit; seditiõis ante aduentum tuum excita-

te

*tæ igniculos extinxit: est enim
ut torrentis, sic multitudinis
impetus, utrumque, si agge-
ribus premas, irrites acrius:
si laxatis obiicibus diffluere
sensim permittas, ad saxa al-
lisum sua majore strepitu,
quàm fluctu iam exiguum,
jam nullum videas. Eò tan-
dem nunc Regni fortuna de-
ducta est, ut hoc unum ti-
meant Cives, ne Tibi displi-
ceant. Æstus ille popularis
paucorum audacia concita-
tus, nunc tandem tua autho-
ritate, prudentia, fortitudine
ita*

*ita detumuit, ut qui animum
à rerum novarum studio, ad
pacata consilia non reuoca-
uerit, sit nemo: priuata com-
moda publicæ salutis seruiunt,
Rectum legibus, leges foro præ-
fulgent, & quo quisq; aut ab
opibus, aut à dignitate po-
tentior est, eò enixius mode-
rationis tuæ exempla conse-
clatur; Ciues denique omni-
bus officiis inter se decertant
in Te tanquam Patriæ Pa-
tre laudibus exornando, Te
Titum suum, delicias generis
humani, Te Trajanum (non
qui-*

quidem pari imperio, at certè
pari fato) appellare non du-
bitant: etenim planè perspi-
ciunt Te rerum tuarum, ac
vitæ oblitū non modo regiam
rem, verum etiam priuatas
Ciuum fortunas impensius
curare, ac tueri, quam tuas:
Hinc ille paternus in puellas
ex infima plebe amor tuus,
quarum pudicitiam in di-
scrimen vocari non pateris;
Nam Domum iis excipien-
dis tanquam oppugnata & ho-
nestatis arcem instrui iussisti.
earumque tota Urbe exqui-
ren-

rendarum, atque lautè alen-
darum curam viris probita-
te, ac prudentia spectatis de-
mandasti; quos Tu quàm pe-
cuniis largè erogatis, quàm
consiliis in earum delectu con-
sociatis plurimùm juvas. Il-
lud hac in re tacitus præterire
non possum, Te qui animum
à fascibus susceptis aduersus
dona recipienda nobili con-
stantia obfirmasti, aliquid
tamen de hac severitate remi-
sisse, cum sex curules equos
generosæ stirpis nuper à
Principe fœmina Nurui tuę
te-

testamento, amicitiae causa,
legatos post diuturnam re-
pulsam, tandem, ut & alie-
nae liberalitati, & tuae digni-
tati consuleres, puellis hisce
egestate leuandis attribuen-
dos decreuisti; Currus deerat,
Currum tamen Gloria exhi-
buit suum, quo equitati, ac
beneficentiae tuae per Vrbes
triumphum instruit. At non
est id Tibi tanti; neque enim
gloriam, quae hominum suf-
fragio obuenit, in bonis nume-
ras, eo contentus theatro,
quod amplissimis spatiis con-
e   scien.

*scientiã rectè factorum sub-
struendum curat: Et parem
generis, atque animi nobili-
tatem assequutus, quidquid
Fortunę patet, infra Te du-
cis; Hinc curis omnibus ad
excolendum interiorem homi-
nem traductis, Deo Te, tua-
que omnia submittis, ab eo
quã vitæ instituendæ, quã
imperii exercendi oracula de-
sumis, Milites è Castris in
Templa evocari iubes; ut sa-
cris allocutionibus ad eluen-
das vitę labes excitati, ubi
seipsos vincere assueverint, ad
vin-*

*vincendos hostes erudiantur ;
Ciues ad pugnam pro aris, ac
focis toties instituis, quoties
dissimulata Majestate, depo-
sitoque fastu delubra ingrede-
ris, Rei Sacræ ades, vultu ani-
mi demissionem, ac pietatem
exprimis. Quo fit, ut Templis
in arces mutatis Civium se-
curitas tuis sub signis mili-
tet, & Summi Numinis pro-
videntiæ rem bellicam Te Du-
ce administratam felicibus
auspiciis secundet. Nempè
hęc est Regnorum fortuna,
Religio, quę Deum, Regum,*

e 2 ac

ac Regnorum arbitrum, nutu
res humanas moderantem
colit: Et solia altiore fastigio
attollunt se se, si Aris inni-
tantur; tum verò innituntur,
si iis fastigiura substernunt
suum. Hactenus non tam
mea, quàm publica verba in
te exornando usurpavi: Ne-
mo enim est, qui in meam sen-
tentiam non eat, modo & Pa-
triæ memor sit, & sui; illud su-
perest, ut publicis votis ulti-
mam epistolæ partem absol-
vam; atque omnium ordinũ
nomine Deum Optimum
Ma-

*Maximum obtester, ut si Ur-
bem hanc, si Regnum, si po-
pulorum fortunas florentes,
atque integras velit, Te diu
nobis in summo isto dignita-
tis culmine saluum, atque
incolumem esse jubeat. Hoc
si evenerit, nihil est, quo quid-
quam, aut optabilius, aut
præstantius, siue re, siue ani-
mo assequi publica felicitas
possit.*

HIERONYMUS CALIPHANUS

J. C. & Advocatus Neapolitanus

Benevolo Lectori S. D.

R Ectè, ac sapienter Catholicus Rex noster D. Caetano Agetæ Juris Feudalis publicè profitendi, interpretandiq; munus injunxit: hac scilicet ratione & amplitudini Neapolitani Gymnasii toto terrarum Orbe celeberrimi, & communi studiosorum utilitati egregiè consuluit. Etenim, cui potius Feudalium Consuetudinum explicandarum provincia demandari poterat, quàm summo huic J. C. primique subsellii Advocato, & quod caput est, de Feudali Jure optimè meritò tùm graviorū causarū defensionibus, editisq; respōsis, tum eruditissimis hætenus elucubratis operibus. Illud equidem in comperto est, ex nostratibus Jurisconsultis in Juris quidem Civilis intelligentia paucos admodū reperiri, qui cū Ageta conferri valeant; in Feudorum verò doctrina neminem prorsus esse, qui ei non dicam anteponi, sed comparari ullo modo possit: atque aded in hac laudis contentione uni illi palma, jure, meritòque est deferenda. Is porrò cum jam indè à puero humanioribus imbutus literis Legali disciplinæ addiscendæ totum se dedidisset, tanta animi alacritate ea studia excoluit, tantùmque profecit in Feudorum præsertim doctrina, ut imberbis adhuc adolescētulus visiones Juris Feudalis veterū Juriscōsultōrū doctissimos imitatus, eleganter conscripserit, summoq; omniū plausu evulgaverit; post modum vero Feudorum epitomen ad praxin redactam publicè exposuerit non tam luci, quàm admirationi: nempè

Jucundum cum ætas florida ver ageret, præ-

præcox illius ingenium pulcherrimos protulit maturæ doctrinæ fructus. Quo circà tantam hac in parte sibi gloriam, laudemque comparavit, ut nostrates ferè omnes sivè in scholis, sivè in foro versantes magistri loco eum colere, ac veluti alterum Andream ab Æsernia suspicere non injuria consueverint: proindèque mirum nemini videri debet, si ad inclytū Bononiense Lyceū, ut publicū ibi Juris Interpretem ageret, amplissimis propositis præmiis semel, atque iterū fuerit invitatus, dum ea in Urbe legatione fungebatur Cardinalis Pignatellus, quem postea Pontificem Maximum Christianus Orbis est veneratus, quique prius Agetæ cliens fuerat, exploratamque habebat singularem ipsius eruditionem. Hinc sanè factum est, ut cum ante hac ad illustrem hanc Juris Feudalis Cathedram non nisi magistratibus ut plurimū patuerit ascensus; nunc tamen Agetæ concedatur caussarum adhuc patrono, & in subselliis versanti, ob perspectæ scilicet doctrinæ præstantiam. Certo autem certiùs fore spero, ut brevi in Senatorium ordinem (quod etiā Rex ipse ei clementer, benignèque sponndit) cooptetur, ad altiorem deindè honoris gradum pro merito evehendus. Quamobrem lætor oppiddò, gratulorque Neapolitanæ tum Civitati, tum Academiæ, quòd talem, tantumque nacta sit Antecessorem, qui insigni huic Cathedræ veterem reddet splendorem, pristinamque asseret dignitatem. Quas autē in obeundo hoc Juris feudalis publicè docēdi munere prælectiones de suggestu magna lectissimorū Auditorū frequentia, laudeq; recitavit, prælo cōmittere, & in lucē proferre operæ pretium duxit, ut studiosorum commodo, atque profectui uberius inserviret. His porrò prælectionibus rem Feudalem complectitur universam, illam ad tria
sum-

summa redigens capita, feudumque ipsum, ut peculium considerans, instar hominis, cui nasci, vivere, & interire contingit. Propediem autem ad umbilicum perducet, ac typis tradet alterum eximium opus, quod jam adornat, Juris nempe Feudalis Institutiones ad exemplum earum, quas in Jure Civili tria illa Jurisprudentię lumina Theophilus, Tribonianus, & Dorotheus Imperatoris Justiniani jussu, & auctoritate mirifice concinnarunt. Profecto Feudalē materiam ruditer admodum, incōditēq; à primis ejus Auctōribus pertractatam, nec dissimiliter expositā ab Interpretibus, miro ordine cultuque digessit, luculenter, dilucidēq; enucleavit, variæq; ac reconditæ eruditionis luminibus, tanquā gemmulis consperfit: adeo ut non jam purum putum Jurisperitum, sed præstantissimum, ac omnibus doctrinæ, elegantięque numeris absolutum scriptorem hisce in libris agnoscere liceat. Nimirum in Civilis, atque Feudalis Juris locis sive illustrandis obscuris, sive in concordiam adducendis dissidentibus acutum pariter, atque eruditum, in dissolvendis difficillimarum quæstionum nodis subtilem, in suis expromendis opinionibus, rationumque momentis stabiliendis, & in alienis confutandis apprimè gravē, accuratūq; in qualibet demum lucubrationum suarum parte continenter disertum, elegantemque se ostendit. Sed næ ego stultus, qui supervacanea prosequar commendatione doctas, ac laboriosas Agetæ lucubrationes, cujus celebritas nominis, eximiaque doctrinæ, atque eruditionis fama universam longè, latèq; pervasit Europam: nec ulli sanè dubium esse potest, quin scripta hæc libenti animo sis excepturus, & ab ineptis etiam, improbisque sycophantarū obrectationibus defensurus. Quamobrem, cum non sit, cur longiori te distineam oratione, valere jubeo.

NOMENCLATIO^I JURIS CONSULTORUM,

QUI NEAPOLITANA IN ACADEMIA
Publici Jurium Feudalium Inter-
pretes fuere ,

*Et ad hac usque tempora Nostratum notitiæ
pervenerunt .*

AD ILLUSTRISS. ET REVERENDISS.
D.DIDACUM VINCENTIUM
VIDANIA
REGII SACELLI PRÆSULEM

Neapolitanæ Academiæ eruditissimum Antistitem
Catholici Monarchæ à Consiliis in Supremo
Sanctæ Inquisitionis Hispaniarum Senatu,
& Generalem Visitatorem Siculi
Tribunalis Fidei , &c.

*In tibi commissio, VINCENTI, doctæ Lyceo
Feudorum est magnis recta Catbedra Viris,
Quorum ut perpetuò nunc nomina clara nitescant ,
Profero cum celebri nomine juncta tuo.
Sic anulum formans opifex gemmam alligat auro,
Quo magis inde suum condecoretur opus .*

Feudorum liber legi consuevit in studijs pu-
blicis à tempore , cujus initij memoria
non extat, teste *Andraa de Isernia Feudi-
starum Auriga in prælud. ad comment. feud.
in quæst. 1. sub num. 25.* qui sub Andega-
vensibus Regibus Carolo II. Roberto , & Joanna
I. floruit , tum publicis legendi , scribendi , & judi-
A can-

candi muneribus, teste *Nardo Liparulo* in illius vita, addictus : & hunc omnes feudorum Cathedræ Antecessores sequuti sunt , tanquam Feudistarum facile Principem, quique nova feudorum jura Græcis, & Romanis incognita , ita Romanis legibus applicuit , ut pro feudis ipsis illæ compositæ esse videantur , ut observat *Sigism. Loffred. in paraphr. Feud. ad c. 1. de feud. sine culp. non amitt. col. 7.* Ideoque *Joan. Vinc. de Anna* libellum conscripsit omnium legum allegatarum per eundem *Andream* in usibus feudorum .

Deinde **MATTHÆUS DE AFFLICTIS** Regius Consiliarius , qui sub Aragonensibus Regibus claruit , in *præfatione* ad suas decisiones inter alia opera Commentarium magnum , legendo usus feudorum , Regis Ferdinandi I. stipendio se composuisse testatur , quod tribus libris distinctum editum est , quorum priorem anno 1475. absolvisse fatetur , ac primus fuit , qui in hoc Gymnasio Neapolitano integros feudorum libros , cum *Andræ* Commentarijs , per ordinem interpretandos , fuerit aggressus , ut *ex præm. num. 6.* Vividi ingenij , validique corporis viribus , usque ad annum 1523. octuagenarius ferè vixit ; & si à Rege Catholico anno 1507. fuisset à S. C. amotus, eoquod aliquantulum deliraret , cujus , ut contrarium ostenderet, doctissimas super Constitutionibus Regni Prælectiones utilitati publicæ tradidit .

JACOBUTIUS DE FRANCHIS Magni illius S. R. C. Præsidis Vincentij patruus magnus , publico etiam Interpretis jurium feudorum munere functus est ; & anno 1515. Regius Consiliarius creatus sub die 27. Augusti 1517. occubuit ex traditis apud *Topium de orig. Trib. par. 2. fol. 272.* & ex ejus
elo-

3
elogio apud *Joan. Bapt. Ursini inscript. fol 305.* ubi
tamen corruptè Lutium vocat; Cujus præludia, &
breves aliquot in feudorum usus interpretationes,
post ejusdem *Præsid. de Franck.* decisiones in lucem
prodierunt.

ANTONIUS CAPYCIUS Regius item,
Consiliarius, & J. C. præstantissimus, nedum jus Ci-
vile, sed & Jus Feudale in Neapolitano Gymnasio
docuit, è cujus Cathedra præ cæteris *Sigismundus
Loffredus, & Bartholomeus Camerarius*, inter ipsos
æmuli, eximij feudistæ evaserunt. In eo tamen con-
cordes, ut in *Mattheum de Afflieto* (quem, & ipse
Capycius in sua invest. feud. in cap. feudorum genera,
§. ex pacto, & providentia, magnum feudistam me-
ritò appellavit) præ gloriæ titillatione inveheren-
tur: Scripsit hic *Repetitionem in cap. Imperialem de
prohib. feud. alien per Fed.* quam idem *Loffredus ejus
discipulus in parapbr. feud. ad dictum cap. Imperial.
in verb. per prædictum in fine,* edi cupiebat; ne viri
eruditi, ex solis *Afflieti* scriptis Neapolitanorum in-
genia metirentur; Eamque editam post celebrem
ipsius Capycij feudalis investituræ explanationem,
habemus, in cujus fine notatur, eam repetitionem
cæpisse die 22. Decembris 1517. & prosequutum
fuisse per 17. lectiones, usque ad primum Mensis
Martij, quo tempore Siciliam petijt cum Montis
Leonis Comite ad seditionum causas dirimendas, &
in Mense Augusto anni 1519. Neapolim redijt, ut
constat ex ejusdem *decisionibus decis. 121. & seqq. ad
155.* quas ibi illo temporis interstitio compilavit.

BARTHOLOMEUS verò CAMERARIUS
Beneventanus, inter Juris feudorum Interpretes il-
lustris, & inter Beneventanos J C post *Papinianum,*
& *Roffredum* tertius, ejusdem *Andree* opus indefesso

4
studio perlegendo, sub Augustiss. Cæsare Carolo V. annis quatuor, & viginti Neapoli magno stipendio conductus, publicè est interpretatus; eodemque tempore, vel Præsidentis, vel Conservatoris Generalis, & Locumtenentis Regiæ Camerae feudalibus causis dirimendis quoque vacavit, ipsomet teste in *repet. l. Imperialem, fol. 98. lit. I.*, ac etiam Togatos ad ipsum audiendum concurrisse, sæpèque justitiæ Consilium, suos vidisse libros refert in responso post *Cannetii Commentar.*, ubi etiam jactabundus inquit, magnum feudistam *Sigism. Loffred.* plura ab ipso didicisse, & in ejus *Paraphrasim feud.* redegisse: & adhibito quodam ingenioso viro *Antonio Bosan*, qui velut explorator, ea, quæ *Camerarius* ipse legerat, illi referret, & quod si aliena ab illius operibus detraherentur, præsertim à *conf. 1.* liber satis jejunus remaneret, ut & *conf. 7.*, quod est idem cum *Conf. 8. Consil. Joan. Thomæ Minadoi*, & alia cætera contradictionis spiritu evomuit in illo adversus Fiscum, responso anno 1563. edito, paucis mensibus, antè obitum, postquam à Gallia redux, quò à patria profugus anno 1551. se receperat, Romam infelix adierat, ubi celebrem edidit repetitionem ejusdem, *l. Imperialem*, ac septem alios de feudis libros compositos luci tradere paraverat. Plures verò ejusdem Repetitiones feudales, quæ in aliorum Codicibus legabantur in XXXIII. lectiones partitæ Neapoli anno 1645. studio *Dom. Regentis de Marinis* prodierunt.

MARINUS FRECCIA in anno 1540. Regius Consiliarius electus, qui utilissimum opus de Subfeudis Baronum, & Investituris Feudorum scripsit; fuisseque nostro in Gymnasio feudorum Professore ait *Topius d. p. 2. fol. 285. nu.*

5

101. quod ipse affirmare non dubito; magnum J. C. & Historiographum appellat *Præs. de Curte p. 1. divers. feud. in proem. num. 20.*

MARCUS ANTONIUS FLOCCARUS

Messanæ ortus, Neapolim infans advectus, clarissimus J. C. evasit, & præfatum Camerarium in feudis Præceptorem fortitus est, ut ipsemet Camerarius ostendit in dicto responso apud *Cannet. d. fol. 357.* & apud citat. de *Marinis fol. 214. num. 11.* illum vocans eximium filium, & discipulum, & in eo sibi benè complacuisse, & communem præceptorem in feudis vocavit *Camill. Salern. ad consuetud. Neapolitanam fol. 31. lit. B.* Hic enim in Neapolitana Cathedra feudalia jura per annos supra triginta, ab anno 1542. publicè docuit; Comesque Palatinus idè primus declaratus, terque ad perpetuum Consiliarii munus ab Inviçtissimo Carolo V. Imperatore, Philippoque Rege accitus, obiit anni 1572. initio, ut ex sepulchrali inscriptione apud *cit. Top. p. 2. fol. 371.* & *Cæs. de Engenio in sua Neap. Sacra pag. 333.* ac tanto se jactant in feudis præceptore tres J. C. doctrina, ac dignitate præstantissimi, *Regens Ferdinandus Fornarius Regiæ Cameræ Locumtenens in alleg. 8. post Reg. Salernitani decis. Præs. S. C. Vinc. de Francb. in decis. 115.* (ubi pro ejusdem comitali dignitate scripserunt) & *Camillus de Curte publicus feudorum Interpres, & S. R. C. Præsides in p. 1. divers. feud. fol. 52. num. 90.* & eximium quoque Advocatum appellat *Joann. Vinc. de Anna alleg. 2. in fine, Lectorem feudorum, & Advocatum max. in rep. rubr. c. 1. de Vassall. decrep. ætat. num. 271.* ubi in textu *num. 82.* inter magnos feudistas recenset *Capycium, Camerarium, & Frecciam.*

Hunc verò JOANNEM VINCENTIUM de
AN.

6
ANNA magnum quoque feudistam, & Advocatum
in publico Gymnasio, aliquandiù docuisse ipse te-
statur in *præf. ad Lectorem* in 1. vol. *Suar. allegat.*
postquam insignem edidit repetitionem ad *cap. 1. de*
vasall. decrep. atat. eamque scripsisse anno 1560. &
anno 1574. revidisse inquit; itemque repetitionem
ad *Constit. Regni Constitutionem Divæ memoria*, quam
publicè etiam legisse anno 1558. ibi, refert sub *num.*
161. aliasque repetitiones ad *Constit. Regni si quis ali-*
quem, & constit. terminum vitæ, ejus filius *Consiliarius*
Fabius de Anna cum addit. post lib. 1. consil. edidit, &
in fine notatur, eas anno 1559. in novem lectioni-
bus absolvisse.

JOANNES ANTONIUS LANARIUS
ex Advocatorum cetu feudorum Interpret eligi me-
ruit; ac deinde anno 1574. cum trigessimum quin-
tum ageret annum, inter Regios Consiliarios coop-
tatus, in eodem legendi munere perstitit, donec an-
no 1588. Supremi Italiæ Consilii Regens electus
Hispaniam petierit, ubi Aug. Regis Philippi II. mu-
nificentia Comes Sacci, & Sacri Conf. Præles renun-
ciatus, per iter anno 1590. ex hac vita migravit. Plu-
ra tamen reliquit ingenii monumenta, quibus poste-
ri gauderent, præsertim *Consiliorum volumen* anno
1598. per Octavium ejus filium luci traditum.
Orationem, & præludia habita in prima lectione,
Repetitionesque feudales, quas anno 1630. *Fulvius*
Lanarius nepos suis additionibus auctas typis man-
davit, & in *orat. ait*, Viros, qui Cathedram hanc
conscenderunt doctissimos fuisse, ac optimè de Rep.
meritos, & in *prima repet. feud.* solus ex nostratibus
post *Andream* accuratius de teudalium Consuetudi-
num autoritate disservit. Perutile etiam, & novum
opus de *differentiis inter jus commune feudorum, & le-*
ges

ges Regni Neap. quod recensioribus notis enucleatū publicæ utilitati studendo curavi, pro tanti etiam Viri memorie, quem suum in materia feudali perceptorem appellavit, *Regens Carolus Tapia lib. 6. jur. Regni Neap. fol. 124. col. 1.*

FRANCISCUS DE AMICIS doctissimus feudorum Interpretas anno 1594. commentarium typis tradidit, sive *Repet. cap. 1. de his qui feud. dar. poss. & in Epist. dedic.* refert, se aliquot annos vacasse legendo, atque interpretando lecturam feudorum in hoc almo Gymnasio Neap. & diū causas agendo, (idedque Juris feudalis subtilissimum Interpretem vocat *Camill. Borrell. cons. 4. num. 59.*) & rursus ab Excell. Mirandæ Comitæ, tunc Regni Prorege, sibi fuisse hoc publicum interpretandi munus demandatum.

JOANNES FRANCISCUS DE PONTE Advocatus, & Juris feudalis Interpretas eximius, Regiæ Cameræ etiam Præsidens, ac deinde Regens, feudales Repetitiones elucubravit in viginti duas lectiones distinctas, quas in Neapolitano Gymnasio publicè habuit anno 1590. dum illius Cathedram summa laude regebat, & post ejusdem decisionum librum editas, quem, & sæpe doctissimum vocat præ cæteris *Insignis Advocatus feudista Octavius Bammacarius in suo commentario*, quod anno 1602. luci tradidit ad *tit. si de feudo defunct. contr. sit inter Dom. & agnat. vas. & hic Bammacarius præceptor fuit Horatii Montani*, ut ille testatur in copiosa *Repet. feudal. l. Imperialem num. 64. lit. Q. Montanumque modernum Doctorem feudistam, ac purgatissimi ingenii, & eruditionis cultorē appellavit Reg. Scipio Rovito in dec. 72. num. 26. & ab eodem Rovito in censura tractatus de Regalibus ipsius Montanus Bartholomeo Camerario comparatur.*

CA.

CAMILLUS DE CURTE magnus fuit sua tempestate Advocatus in anno 1597. & publicus juris feudorum Interpres, in Regia Camera Fisci Patronus, & Præses, in Supremo Italiæ Consilio Regens, ac in Patriam rediens S.C. Præses electus, teste *Regente de Marinis lib. 1. resol. cap. 3. num. 10.* Fuit enim hoc publicæ juris feudorum interpretationis munus ei demandatum, Regnum istud gubernante Excellentissimo Olivarensium Comite, quod per plures annos obivit, & cum eo munere Regiæ Camere Magistratum fungeretur, ut constat ex traditis per ipsum in *Epist. dedic. ad Aug. Regem Philippum III.* præmissa, primæ Diversorii juris feudalis parti, quam anno 1603. Venetiis prælo tradidit, & in ea terminos feudorum, dùm eriguntur declaravit, ubi *pag. 59. num. 38.* ait in Almo Gymnasio Neap. omnibus ferè assistentibus Magistratibus, & Advocatis, ac crebrò virorum numero, in prima lectione disseruisse de quæstione; *An rebellio, seu culpa tenentis feudum antiquum ex pacto, & providentia præjudicet Agnatis:* Secundam verò partem edidit Neap. anno 1605. quæ versatur circa actus in feudo jam erecto: Et ea etiam, quæ inter Regiam, & Pontificiam jurisdictionem altercantur. Quo opere absoluto selectiores etiam resolvit quæstiones, cum circa feudi successionem, tum inter Dominum directum, & Vasallum, & utriusque hæredes, & inter ipsos Vasallos; & denique de ipsius feudi exinanitione, ut in ejusdem opusculo feudaliū Resolutionum studio *Reg. de Marinis* post ejus juris Resolutiones impresso: ut ità utile feudorum opus completeret, quod digestam in foro doctrinam continet.

JOANNES ANDREAS DE GEORGIO insignis Advocatus initio Regiminis Excell. Benavē-

to.

9

torum Comitum Regni Proregis feudorum juris Interpreter destinatus, diù in hoc munere, & laudabiliter versatus fuit; & in *Allegationum forensium volumine*, quod anno 1605. eidem Proregi dicavit, feudorum Interpretem se inscripsit. Deindè Regius Consiliarius anno 1608. creatus, in eodem perstitit munere, & primam partem *Repetitionum feudalium*, quas in hac Cathedra docuit anno 1620. edidit, & eidem Excell. Benaventorum Comiti, tunc Supremi Italix Consilii Præsidi dicavit, & in *præfat.* ait, diù fuisse in hoc jure versatum patrocinando, legendo, & judicando, illumque posse servari ordinem, ac methodum, cujus præ cæteris difficultatem agnovit, si haud mutata compilatione ab illius exordiatu tituli expositione, qui feudum describat, deindè de personis dantis, & accipientis, de forma concessionis, & postremò de fide. Aliamque Repetitionem in *cap. Imperialem de prohib. feud. alien. per Fed.* cum posthumo *Allegationum* opere editam legimus; obiit enim die 15. Augusti 1625. teste *Topio d. par. 2. de orig. Trib. fol. 330.* Illumque doctissimum Regium Consiliarium, & feudorum Interpretem acutissimum nuncupat *D. Petrus Jordanus Ursinus S.R.C. Præses meritissimus in tract. de success. feudor. in princ. par. 1. fol. 3.* de quo ferunt Cathedram hanc, cum assequutus minimè fuisset, nè optimus alioquin J.C. in Vallisoleti Academia Antecessor, in hac feudali materia Italix, ac Germanix propria, & Sicilix germana, illustrè suam famam extenuaret: sinistra de ipso injustè conceptam opinionem dextrè elusit, in diutino Supremo Magistratus munere, quod in nostris Tribunalibus plaudènte omnium approbatione gessit, præclarum illud de success. feudorū cōcinnavit opus; cui conscribendo celebrè controversiam successionis Status Larenis causam præbuit,

seſtatur *Reg. Conſil. D. Franciſcus de Andrea*; ne-
dum Juris feudalis, ac veræ jurisprudentiæ, ſed om-
nigenæ litteraturæ peritiſſimus in erudiſſimo Fiſca-
li illo, ac laudatiſſimo in opere *de ſucceſſ. uterinorum*
fratrum in feudis, cap. 3. ſ. 4. pag. 138.

JOANNES BAPTISTA MELIOR Advocata-
tionis munere, inter primarios ſumma cum laude,
expleto Regii Conſilarii dignitate, ac Regia ad Gre-
gorium XV. Pontificem Maximum Legatione illu-
ſtris huic publicæ juris feudorum interpretationis
muneri anno 1626. dignè ſufficitur: ſed vix feudo-
rum præluſis expoſitis fato functus die 21. Julii
1626. ſuæ ætatis anno ſupra ſexageſimum tertium, ut
ex inſcriptione relata per cit. *Top. fol. 333. & Carolum*
de Lellis in par. 2. Neap. Sacr. fol. 117. Plures autem
ejuſdem legales allegationes habemus in 3. tom. *alleg.*
diverſor. Reg. de Marin. alleg. 42. & ſeqq.

ANELLUS AMATUS Advocatus olim inſi-
gnis, ut ex conſiliorum libro, Fiſci patronus, ac dein-
dè Regiæ Cameræ Præſidens ſub die 20. Auguſti
1626. ab Excellentis. D. Antonio Alvarez de Tole-
to Albæ Duce, tunc Regni Prorege, huic præficitur
Cathedræ; ſed eodem anno importunæ mortis invi-
diæ ceſſit: Ejuſdem tamen feudalium Prolegome-
num libellus cum oratiuncula ad eundem Princi-
pem ſtudio ejus filii Caroli Amati publicæ luci fuit
expoſitus.

ANDRÆAS MARCHESIUS filius magni
illius Advocati Fabii Marcheſii, quem *Jo. Vincentius*
de Anna in ſuis operibus læpè magnum feudiftam
appellat, ac potuiſſe, tanquam alterum *Andream*
Iſern, venerari, ait *Præſ. Camill. de Curte parte 1.*
diverſ. feud. fol. 2. n. 16. Juvenis adhuc cauſarum pa-
tronus, meritiſſimus tamē, cui ab eodē Excell. Albæ

Duce

Duce gravissimum tantæ Cathedræ onus concrederetur, ut deinde anno 1631. Regius Consiliarius creatus, ac anno 1641. S. C. Præses magno omnium plausu Cathedram regeret; cui tanti Senatus Præsidi, Jurisque feudorum Interpreti *feudales Barthol. Camerarii Repetitiones* dicavit *Donatus Antonius de Marinis*, deinde Regens, ipsum hoc in munere celebrans: & sub die 13. Februarii 1647. diē obiit suum.

PETRUS CARAVITA Celeberrimus Advocatus statim post ejusdem S. R. C. Præsidis obitum in Februario mense anni 1647. ab Excell. Duce de Arcos Regni Prorege feudalis Cathedræ munere decoratur, donec ad Regii Consilii, vel Regiæ Cameræ Præsidentis dignitatem ascenderet; Primamque ipsius lectionem feudalem habitam die Dominica decima Martii 1647. in nostro Lyceo, coram eodem Excell. Domino de Relevii jure, Prædecessoris sequendo institutum, jam typis editam, inter nostras *Annot. pro Regio Ærar. ad decis. Reg. Moles parte 3. §. 21. in fine fol. 94.* inseruimus. Idemque die 13. Novembris 1648. Regius Consil. electus, sequenti anno fato concessit, ex *Top. d p. 2. fol. 363.*

ANTONIUS MIROBALLUS Patritius, & Advocatus Neap. insignis ab anno 1645. Consiliarius, publicus feudorum Interpres anno 1650. eligitur, publica etiam laude hoc interpretandi munus obivit, ac postremò Regens electus meritissimus anno 1660. ex hac luce discessit: Cujus lectiones feudales allegando ipsum Regium Consiliarium, & publicum feudorum Magistrum laudibus celebrat *Cæs. de Afflict. in contr. jur. cap. 40. num. 2.*

GREGORIUS GALLUS Æques Hispanus meritissimus Regius Consiliarius feudali quoque Cathedræ suam disertam operam dedit, adedque

sub rubrica Regionum studiorum , ita nuncupatur in Codice Officiorum Regni ab anno 1659. ad 1661. digesto , qui in magno Regio Archivio servatur , & hic mortem inivit sub die 5. Maii 1666. ut idem *Top. notat.* testatur.

JOSEPH DE ROSA Patricius Cavenfis inter Advocatos facilè Princeps, dein Reg. Consil., ac in Reg. Cam. Fisci Patronus, iterumq; ipso postulante ad S. C. regressus, ad hoc etiã feudalis Cathedræ munus exposcētibus illius meritis, demùm anno 1666. promovetur , quod laudãbiliter gessit, donec die 15. Aprilis 1671. vitali luce orbatus est , ut in *sine lib. 1. suarũ Consultationum legitur* , & post obitum altero tomo ejus Præfatio in publico Lyceo habita, ac Præ-ludia feudalia in decē, & octo lèctiones distincta studio Reg. Cōsil. doctissimi D. Caroli Antonii de Rosa Marchionis Villa Rosæ Nepotis prælo tradita sunt; & si autē feudalem tractationem cōmuni methodo ad tria capita redigere instituisset, ad concessionem nempè, successionem, & resolutionem , seù amissionem ; In iis tamen feudorum præludiis immoratus est per Selectas quæstiones, quas vel in privatorum, vel Fisci causis patrocinandis ipse magistraliter tetigerat .

ALOYSIUS MARIA MACEDONIUS Patritius Neap. Regius Consil. integerrimus morum nobilitate dignissimus, anno 1671. ab Excell. D. Petro Antonio de Aragona Prorege feudaliurum Interpres Juris Consultorum Concivium omnium gratianimi approbatione eligitur.

PAULUS STAIBANUS Junior, Senioris Pauli Juris Consulti filius , propter Advocationis munus optimè expletum ambo illustres , quorum extant Consilia, & resolutiones legali scientia, ac forensi doctrina communiter receptæ : Junior hic Paulus

Ius Regius Consiliarius electus cum plures per annos in S.R.C. jus dixisset, Aulæque caput, & S. C. Decanus fuisset, senio cōfectus huic Inclytæ Cathedræ juris feudorum præceptor anno 1678. electus, dum docebat anno 1680. obiit.

JOANNES BAPTISTA ROCCUS Regii Consiliarii Francisci Rocci, dignissimus filius, Magnæ Curiz Vicariæ Judex, & hinc Fisci Patronus Regalis patrimonii, & Præsidens Regiæ Cameræ postea electus, huic Inclytæ Cathedræ feudali antecessor anno 1680. destinatus, apud omnes Juris Consultos optimè meritus.

JOSEPH CUSENTINUS Magnæ Curiz Vicariæ in Civilibus integerrimus Judex, in anno 1684. in eadem Cathedra Interpres legum feudaliū electus, Comesque Palatinus exinde factus; in Mense Aprilis 1704. fato cessit.

NICOLAUS CAJETANUS AGETA in Regiis supremis Neapolis Tribunalibus ob Advocacionem plures per annos eloquentissimè inter primos solertissimè exercitam, ac propter editorum legaliū operū in materia præsertim feudali in Italia, & Europa ipsa Concivium, ac exterorum Juris Consultorū benigno plausu illustrem consecutā famam. Pro executione Regaliū litterarū, ac Sux Catholicæ Majestatis beneficio sub Excellentissimi Ducis ESCALONÆ Marchionis Villenæ, felicissimo hujus Regni Regimine feudalis Cathedræ Proprietarius Antecessor destinatus, die 27. Aprilis 1704. cæpit illius possessionem, primamque lectionem publicè exposuit, sequentis rescripti vigore.

*A D. Diego Vincençio de Vidania guarde Dios
Cappellan Major deste Reyno.*

Ha.

Haviendo vacado la Cattedra de lectura feudal de los Regios Estudios de esta Ciudad por muerte de el Juez D. Joseph Cosentino, que la servia. Me manda el Marques mi Señor decir à V. S. que ponga en possession de dicha Cattedra al Dottor D. Nicola Gaetano Ageta, pues Su Magestad con su Real despacho le tiene concedido la propiedad, y futura de dicho empleo à fin de que le exercite, como esta ordenado. Dios guarde à V. S. Palacio à 23. de Abril de 1704.

D Juan de Torres, y Medrano. Señor Cappillan Mayor.

A 27. Aprile 1704. Il sudetto Dottor D. Nicola Gaetano Ageta pigliò la vera, reale, & attuale possessione della sudetta Cattedra.

Leonardus de Aloysio actorum Magister.

Cum proprio originali concordat penès me existenti, meliori semper salva, & in fidem, &c.

Leonardus de Aloysio Act. Mag.

*SPIRITVS SANCTVS ;
QVI DEVS EST nisi
sit , intusque doceat ;
Doct̄oris lingua ex-
teriùs in vanum
laborat.*

*Ex Divo Gregorio homil. pen.
Apud Ifern. in procem. feud.*

Ad Supremum Collaterale Consilium.

Vos, quorum à nutu regalia jura reguntur,
Et Domini geritis cum ditione vices,
Hæc decet ante alios complecti scripta favore,
Ars mea materiæ sit minùs æqua licet;
Regia nam tractant privatis tradita jura,
Quicquid & in feudis Rex quoque juris habet.

Ad

Ad Sacrum Regium Consi- lium Præfectum Prætorio.

V *Ade libelle, Sacri tenta penetrare Senatus,*

Consilioque graves i venerare Patres.

Ô te felicem, excipiant si mente benigna ;

Ô mage felicem, si mereare legi :

Et dum privatis feudarum jura ministrant ;

Ulla putent ratio quod sit habenda tui :

Ad Regiam Cameram Sacri
Ærarii Quęstorem .

SI Regem, & Proceres inter contentio surgat

Jure super feudi, quisnam adeundus erit?

Judice te melior nemo est, Camerale Tribunal,

Jus tribuens Regi, jus populoque suum.

Hęc igitur, sint parva licet, cape fronte serena;

Gaudent nam parvo munere sæpè Dii.

Ad

Ad Magnam Curiam Vicarię.

S I qua Baronalis subiectas Curia gentes

Prægravet, emendas quicquid iniqua jubet.

Hinc tibi surgit honos, hinc Curia Magna vocaris,

Quod jus dicenti gens tibi magna subest.

Sit tua magna licet, non illa est parva potestas,

In jus dicendo, quam Baro quisque tenet :

P R Æ F A T I O.

SI quid est in me ingenii, illusterrime hujus Lycei Antistes, Auditores Præclarissimi, si quid est in me ingenii, quod sentio quam sit exiguum, aut si quæ exercitatio dicendi, in qua me non inficior mediocriter esse versatum, aut si Jurisprudentiæ, & præsertim huiusce feudalis rei ratio aliqua ab optimarum artium studiis, & disciplina profecta, à qua ego nullum confiteor ætatis meæ tempus abhorruisse; Nihil sanè, licet
post

post plura in re potissimum
feudali edita volumina, post an-
nosos in Foro exanthlatoꝝ labo-
res, arbitror difficilius, quod ad
dicendum accedenti timorem
incuriat, quàm hoc, quod grave
humeris meis impositum est
onus.

Cum enim faventè Excellen-
tissimo Duce Scalonæ Regni
huius benignissimo Prorege, In-
victissimi nostri Catholici Re-
gis beneficio in Florentissima
huius Fidelissimæ Patriæ Aca-
demia, ex Oratore Antecessor
factus, iura feudalia interpretan-
di munus obire incipiam, loci
am-

amplitudo, lætissimorum per-
specta Auditorum dignitas, læ-
tationis celebris materia, dicendi-
que conditio admoneant, ut ita
me præbeam, unde nullum sit
mihi eodem tempore ingenii,
doctrinæ, gloriæ, omniumq; or-
namentorū periculū in hoc lite-
rarum certamine subeundum.
Propterea estò humanæ naturæ
elatione quadam nobis insitum,
comparatumque sit, ut ultra se-
pè ingenii vires quisq; sustine-
re, imò præferre posse arbitre-
tur, sæpiusque infra roboris ner-
vos assumpta onera existimet.
Huius tamen rei hodierna die à
me,

me, quę suscipitur magnitudo
tanta est, & nobilitas, atque gra-
vitas, ut facilè cuiusvis animum,
licet præ cœteris iure se rebus
esse parem existimantis debili-
tare valeat, atque frangere; ne-
dum meum, cuius susceptæ vitę
in forensi studio rationes, ut un-
dique meas vires huic insigni
Antecessorum gymnasio impa-
res esse fatear, iure suo videntur
postulare.

In hoc enim iuris feudalis Ly-
ceo haud exercentur *αποδιδραται*
nec more *παιδοτριβιω* hic gymna-
stica traditur doctrina, qua eru-
diuntur ij, qui in jurisprudentiæ
stu.

studio tyrunculi appellantur,
Sed ea est huius loci amplitudo,
& maiestas, ut iis iura feudalia
hic enarrentur, qui ea omnibus
reddunt, iis reddantur, à quibus
haurintur, ii denique edocean-
tur, à quibus eadem addiscuntur.
Vos inquam nobilissimos Sena-
tores ampliffimos, hoc est Se-
niores ætate, & virtute omnige-
na, quos propter eximias animi
vestri dotes, & incomparabilem
J. V. peritiam, summamque
authoritatem colere glorior, ac
venerari, non iam dicam Audi-
tores meos, qui forensium meo-
rum certaminum Iudices fuistis,

D

sed

fed harum feudalium elaboratarum lectionum Athlo thetas rectius denominabo .

Itaque , ut aliquid exhibeam expectationi vestræ dignum, in-
simulque , ut respondeam tam
celebris Academię præclaro no-
mini, hujusque eximiæ Cathe-
dræ dignitati, atque famæ , quæ
magnam à Seculis iam terrarum
Orbis literariam partem pera-
gravit: Non à dicendi tenuitate,
neque à sententiæ mediocritate
repositum est.

Cogitate nostratum Juriscō-
sultorum in hac juris feudalis
scientia editorum operum fa-

ma insignium magistralem do-
ctrinam! Attendite in ea præ-
cellentem authoritatem, reco-
lite qui primi Antecessores pro
dignitate Cathedram istam con-
scenderint; atque inde quot su-
premis dignitatibus illustratam
Cathedram hanc ipsam per fa-
sces vidimus, absit verò, ut ocu-
li vestri humanitate, & bene-
volentia exuti ea solum, quæ
priscorum huius eximiæ do-
ctrinæ antecessorum docendo
ex ore tradita scriptisque aureis
à posteris edocta respicere in-
cumbant, nè inter labentis æta-
tis lassitudines me adscribatis.

Neminem autem vestrum
ignorare arbitror huic palestræ
ad varia militarium, litterarum-
que genera exercenda institu-
tæ, quam maximè conveniat
hæc feudalís Cathedra, quæ Ca-
tholicam Majestatem non so-
lum legibus armatam, sed etiam
armis decoratam ostēdit; Quis-
que enim feudo inuestitus pro
necessitate, atque honore Rei-
publicæ armorum usum insti-
tuere, augere, & cōservare tene-
tur. Quid ergo mihi potuit con-
tingere gloriosius, quid existi-
mabilius, quã si hæc Academia
me suum antecessorē haberet..

Per-

Perpicuum autem est, Principem esse illam sapientiam, qua sine Reipublicæ salus, auctoritas, atque tranquillitas custodiri nequit. Quid verò hac feudalis juris scientia Reipublicæ saluti utilius, imò magis necessarium, qua sine sicut corpora nostra sine mente, sic Civitas sine lege, sic lex sine armis suis partibus, nervis, ac sanguine, ac membris uti non potest.

Hanc inde feudalis jurisprudentiam rerum humanarum Reginam ex Pindaro merito appellamus, veluti quæ suprema vi, ac potestate justitiam co-

len.

lendo Imperij habænas re-
git, ac moderatur, νόμος Ὁ πάντων βασιλεὺς

Διατῶν, οὗτος τε ἄγει βιαίως τὸ δίκαιότατον ὑπέριπτα χειρὶ

Latine autem versum se habet.

Lex omnium mortalium Regi-
na, hæcque agit vehementer ju-
stissimum sublimia manu.

Nolite ergo mirari si tantæ
rei pondus, ut opus exposcit,
ferre nequeam, quo Respubli-
ca sustinetur. Neque aliud
præsidij præ oculis habeam, nisi
quo ornatiorem, eò humanio-
rem vestrum hunc ex omnium
Senatorum litteratorumq; or-
dinibus confessum. Vos autem
oro, atque obtestor, ut istam ip-

fam

sam alacritatem animi, quam hodierna luce hùc concurrendo declarastis, mihi deinceps apud vos verba facienti præbere nunquam desinatis. Ut Reipublicæ salutis, vestræq; dignitati, ac summæ Regis nostri potestati consulatis, & dum aperiam quid ex iure feudali animo sit erudiendū, & quam in illo declarando, atq; ad patrias leges transferendo, & concordando, viam, ac rationē teneamus humanissimè, sicut cæteros præstantissimos viros audistis pronis auribus me excipiat; Nam etsi peritissimis illis

im.

imparem me fatear, non tamen
ab hujusmodi Academiæ di-
gnitate, neq; ab utilitate cōmu-
ni, neque à vestri animi volup-
tate Dei Optimi Maximi auxi-
lio exhibendæ abhorrebunt le-
ctiones meæ.

PROOEMIUM.

ORE itaque majorum, quo laudabili consuetudine positum, receptumque est, ut qui scientiã aliquam publicè declarandam suscipiunt, eam primam habeant concionem, quæ instituti sui rationem, totiusque tractationis (quam se tradituros esse profitentur) imaginem quandam priùs exponant, ut initio uno sub oculorum obtutu, quidquid in ea cum utilitatis, & emolumentum, tum dignitatis, & amplitudinis inest, cum laude perspicui possit: *a* Illa ex *Caii* monitu utendo præfatione, quæ libentiùs nos ad lectionem propositæ materiæ perducit, & cum ibi venerimus ejus evidentiorẽ præstat intellectum.

b Facturus Jurium feudalium interpreta-

E

tio.

a Tunc enim scire putamus unumquodque, cum principia prima, & causas primas cognoverimus: Nec contingit aliter se habere. *Arist. in 1. lib. Physic. in princ. & ex aliis cumulatis per Octavium Bammacar. Advocat. feudistam in proem. comment. ad tit. si de feud. defuncti, &c.*

b *Cajus lib. 1. ad l. 12. tab. nov. in l. 1. D. de O. J.*

tionem ; antequam illam aggrediar , necessarium mihi videtur totius Juris feudorum notitiam competenti methodo veluti in speculo præponere , ut eorum omnium , quæ (Deo annuente) exponere sum conatus , conscii evadatis ; Cumque feudum ipsum tanquam homo , licet mutus , à Feudistis agnoscat , & peculii instar sit , quod nascitur , crescit , decrescit , & moritur , & idèdè eleganter *Papirius Fronto* dicebat

c *Glos. in Constit. Rezni Consuetudinem pravam sub rubr. de rei action. & licet mutus homo f. sit, ipso tamen facto loquitur, l. de quibus 13. in fine, D. de legat. Paulus l. 5. D. rem rat. hab. Corpus enim feudi avocatur ad se membra male alienata, ut cit. glos. tradit. Sed adhuc loquitur ex persona domini revocantis, & manibus apprehendentis cum non ipsi homini, sed feudo sententia feratur; glos. singul. in l. qui aliena 23. §. fin. D. de negot. gest. & glos. in eadem Constit. Pedes quoque habet, & ambulat ex sui natura ad descendentes ex corpore, c. 1. §. & si clientulus de alienatione feudi paterni. Et instar hominis crescit, c. 1. §. si quis de Manso, de controu. investit. Et hominis instar vestitur, Bald. in l. 1. num. 4. vers. & sicut vestitur, D. de rer. divis. & quod ei accedit idem corpus judicatur, ita ut nova investitura opus non sit, l. cum post 70. §. gener, D. de jur. dot. l. etiam 8. C. eodem, Præs. Amat. cons. 39. num. 8. & 9. Tandem moritur, & unde exivit reddit, vel ob culpam in Dominum, vel ob lineam defectum, c. 1. §. quin etiam in fin. Episc. vel Abbás. in titul. quib. mod. f. amitt. ita ut nec feudi nomen retineat. Cum f. sit servitus, & res sua nemini serviat, l. uti frui 5. D. si usus fr. petat. l. in re communi 25. D. de serv. Urb. præd. Andr. in tit. ex quib. caus. f. amitt. num. 13. ubi devolutum f. si iterum concedatur, in dubio in allodium concessum præsumitur.*

bat peculium homini simile esse *d* : nos hujus moralis corporis origine repetita, integrum ejusdem sistema, singulasque partes à nativitate, sive à constitutione, conservatione, & interitu, & à capite ad calcem Jurisprudentiæ lumine demonstrabimus. **E** Feudistarum libris, quorum usque adhuc ad nos pervenit notitia, cronologica eorundem nomenclatura, censuraque ad usum præposita, doctrinam veram hauriendo opus hoc feudaliū lectionū adimplere conabimur.

Præterea quia nos admonet *Justinian. Imper. quod dubio procul quidem est, necesse esse institutiones in omnibus studiis primum sibi vendicare locum, utpotè prima vestigia ejus scientiæ mediocriter tradentes. e* Ex ipsis feudorum consuetudinibus, ac simul Regni hujus Juribus ad consonam sententiam invicem con-

E 2 fe-

d Ut memorat *Martianus lib. 5. regul. notat. in l. peculium nascitur 41. D. de pecul. Unde flumen etiam homini assimilari notat Steph. Forcatulus in Nocyomantia Juris periti, sive de occulta juris prudentia dialog. 85. & 97. nu. 2. idemq; in alluvione Mutius Recchus ad privileg. Coll. Doct. Reginae Johanne II. fol. 3. Et sic Feudum ipsum personæ vices gerit, sicut hereditas de jure Romano, Iser. in d. Constit. Consuet. diciturque persona representata, Alex. conf. 35. feudum agit, feudum excipit, sententia pro feudo, & contra feudum interponitur, Frecc. titul. de orig. Baronum num. 13. Camill. de Curt. divers. 1. f. 1. p. fol. 3. num. 1. 2. & 3.*

e *Justinian. Imper. in præfat. DD. §. itaque de concept. Dig. ad Tribon apud Gothofred.*

ferendis, feudaliū Jurium élementa, non quidem ad ausum, quod nec quisquam Feudistarum nostratum detexerit, aut evulga- verit, verumtamen ad Juventutis eruditio- nem præstare animum induxi meum, ea di- ligentissima, atq; exactissima, qua potero, in- terpretatione ultra ordinarias cujuslibet se- mestris lectiones, quas typis enucleabimus, ut leviori via ducti sine magno labore Juve- nes & sine ulla diffidentia ad plenam rei feu- dalis notitiam maturiùs perducì possint.

Neque in his protinùs me dicentem fastidiatis, quod eas res, quas elucidaturus sum, eloquētię luminibus ornare, & illustrare nequeam: *Marcus enim Tullius à Philosopho oratoriam eloquentiam non admodum fla- gitavit, modo res bonas, & cogitatu dignas afferret; f Quod non ut eloquentiam asper- nar, protestor, cum sine illa manca Jurispru- dentia sit: sed ut me venia dignum pro- nunciatis; non tam propter latinitalis pu- ritatem, non adhuc nostra ætate postliminio*

re-

f A Philosofo, si afferat eloquentiam, non aspernar: si non habeat, non admodum flagitem, &c. modo que dicat ille bene noris, Cicer. lib. 1. de fin. circa princ. Et subtilitas non prodest eloquenti, si non percipit intellectus audientis. Unde dixit D. Augustin. in 4. de Christiana disciplina, vel doctrina, bonus doctor vulgi more loquat ur, ut ambiguitates, obscu- ritatesque vitet, Afflict. in comm. ad constit. sancimus in- presat. num. 3. & 4.

g, restitutam, quàm ob fori incommoda, in quo per trigintaquinque annos fui versatus, à scholasticis laboribus, & cultioris styli exercitatione alienus, undè omninò excusandus videor, si in uno, atque altero aberravero, nec omnia acu tetigero. Eoque magis, quia teste *Imper. Just. b* in nullo penitùs errare, sed in omnibus irreprehensibilem, seù inemendabilem esse, divinæ solius, non autem mortalis est constantiæ, & roboris. Hæc igitur qualia sunt pura, & politula præstare nitor, non Tulliana fretus copia, quam multi ambiunt, nulli assequuntur, sed eodiciendi genere, quod possit ab absurdo discrepare. Quidquid autem emolumenti, aut veræ laudis futurum est, id totum Sanctissimæ DEIPARÆ sine labe conceptæ confecro.

Sed ordinem eorum, & tramites, per quos ambulandum est, manifestare tempestivum nobis esse videtur. i

Quintus supra trigésimum annus estò percurrat, ex quo juri feudistico operã navando in primis nostris jurisprudentiæ
stu.

g *Ut observat Olaus Boritcbius in cogitationibus de variis latina lingua etatibus.*

h *Imper. Justin. in Constit. Dedit nobis Deus, de confirmatione Digest.*

i *Ex Imper. Justin. in cit. §. itaque.*

Studiis ætatem agens annorum decem, & novem (ut vires ferebant) feudalium juri-
 um θεωρηματα, sive ut J. C. vocant *Visio-*
nes, k Epitomenque ad praxim, non alio
 conatu, quàm ut feudalis juris tractationem
 ad methodum redactam elucidarem, pu-
 blicæ luci Ephæbus tradidi.

Quas insuper, Advocatus in foro alle-
 gando felici maximi ponderis Jurgiorum
 fato, feudales exercitationes egerim, probè
 nostis, inter quas juvenili spiritu fulget
διαιτησις, sive exercitatio juridicopolitica
 pro Excellentiss. D. Petro Antonio ab
 Aragonia Regni tunc Prorege super suc-
 cessione Status Segorbiæ; Plurimæque aliæ
 exinde in maximi ponderis controversiis, &
 pro Serenissima Magna Florentiæ Ducissa
 adversus devolutionem à Regio Fisco præ-
 tensam Status Amatricis transactione de-
 mum (me consulente) sopita, ac insuper pro
 aliis Italiæ Principibus, Hispaniarum Ma-
 gnatibus, ac super successione Status
 Montisleonis pro instituti Majoratus
 exe-

k Ulp. in l. sed si lege 25. §. adeo 15. D. de petit. hered. in l.
 29. §. in omnibus 5. D. mandati, & Paul. in l. 25. §. in om-
 nibus, D. de probat. Just. Imp. in Constit. de confirmat. Di-
 gest. ad Senat. & omn. popul. sive in l. tanta 2. §. si quid
 autem 14. & in l. dedit nob §. si quid, post Anton. August.
 Barnab. Brisson. de V. S. lib. 19.

exequutione , pluresq; allegationes aliæ cau-
 farum insignium pro Regni hujus Proceri-
 bus in fori certamine compositæ excussæque,
 typis (Deo dante) pro publica utilitate eden-
 dæ; Noverunt quoque in re feudali exaratos
 nostros labores exteri. in Europa, inter quos
 omiſſis ſilentio aliis non prætereundus cele-
 berrimus Juris Consultus virtute , & digni-
 tate *Eminentiss. Cardinalis Jo: Baptista de Lu-
 ca* anno millesimo sexcentesimo septuagesi-
 mo septimo, istac in re feudali me elabora-
 tum pronuncians . /

Enucleatæ pro Regio Ærario Anno-
 tationes, Officiorumque Regni notitia, sive
 laterculus Magistratum, selectiorem juris
 feudorum ad Regalia attinentem partem
 excultam licet ostendant.

Nihilo tamen minus sæpè mihi exco-
 gitanti, atque animadvertenti , qualem in
 hac publica interpretatione aptiorem me-
 thodum seligerem : Tria ex *Francisco Ho-
 tomano* in sese obversari visa sunt ; ambigui-
 tas, repugnantia, & absurditas ; accedit imò
 quartum barbarica illorum librorum de feu-
 dis scriptio, propter quam eorundem lectio-
 nem ingeniorum carnificinam esse , & Au-
 giæ

l *Card. de Luca in lib. 16. Supplem. p. 1. de feud. ad discurs.*
 42. edit. ann. 1677.

m *Francisc. Hotoman. J. C. disput. de feud. in præfat.*

giæ stabulum , in quo expurgando altero Hercule opus esse , *Hotomani* vox est : & ex *Jacobo Cujacio* , nulla suadetur juris pars pejori conditione, quàm illa , quæ de feudis est, & jure militum militari. n

Quorum estò vis magna sit, non est tamen, quin cum singula feudorum jura oculatissimè introspicimus observatu digna esse pronunciandum inficiamur : Leges enim justum honestum, & utile imperant, & id ipsum quæritant , quod si leges sacratissimæ abrogarentur, obliterarenturve universa rerum publicarum genera malorum iliadibus perculsa obruerentur , & à stirpe (penè dixerim) interirent ; Enitendum est , ut leges

n *Jacob. Cuiac. Tholos. de feud. in Epist. dedic. Thom. Rodigerio. Nam vel qui ceteras, ait, se tenere proficiuntur hanc reiiciunt quasi barbarâ, vel si hac potissimum operam ponunt suam, facile damnum patiuntur ceterarum. Et Neoterici Interpretes propemodum omnes non dicam quærelantur, sed sapius vehementer indignantur. In feudorum enim libris non solum orationis genus incultum asperum, & illepidum est; Verum etiam res ipsæ sine ordine confusæ, & intricatæ traditæ, & subinde ad fastidium, & nauseam usque repetitæ sunt, ut inquit Borcbölden. in Epist. dedic. tract. f. Liber f. confusus, neque ullo certo judicio, aut ordine compilatus est, ait Schraderv. in proæm. num. 7. u. f. Et multos suo tempore extitisse scribit Bald. qui liberè dictarent nullam in toto jure feudistico sapientiam esse, & ipsemet ejusdem Scriptores hoc verborum honore dignatus est, ut eos pecudes appellaret.*

ges rectissimæ se habeant , & ut sacrosanctæ sunt, ita qua licet arte tradantur. o

Indulgendum enim est ætati , in qua consuetudines illæ feudorum conscriptæ fuerunt , Barbarorum incursionibus , ac moribus in Italia adhuc depressa, omnis latinæ puritatis inexperta . Dum feudorum libri barbariem illius seculi redolēt, quo sunt scripti ; jampridem enim sermonis , ac linguæ venustas , & sanitas elanguerat , ac penè emortua fuerat . Quemadmodum enim Italia, insulis in eam peregrinis nationibus Gottis, & Longobardis occupata, permixtaque est, plurimæque peregrinæ , & absconæ voces latinis tanquam mustarda piperi permixtæ ; Imò totus, ut sic dicam, genius Romani sermonis transmutatus est in quemdam absurdū, incōditum, horridum loquendi modum , in quo tractando, si quis diutiùs versetur, ei metus sit fortassè non injustus , nè audiat Euripideam illam exprobrationem: Tū barbarifas, dum diù es cum barbaris. Nec tamen ex eodem Cujacio jus hoc tot Germanismis , seù veriùs Longobardismis refertum, illepidio sermone conscriptum videtur . Et dum eam ambiguitatem , repugnantiam , ac ab-

F sur-

- o *Receptas leges non esse immutandas, etiam si quid incommodi habeant Arist. lib. polit. 2. Ulp. in l. 2. D. de constit. princ. conferunt. l. 7. 8. 9. ad 20. D. de leg.*

furditatem *Hotomani* ausus objicit, ostenditque; non est nihilominus, ut ipse inficias eat, eosdem hos libros ab eruditissimis quibusque viris magno pretio haberi, & novis quotidie commentariis, ac disputationibus illustrari. p

Scimus namque *Tribonianum* collegasque Juris Civilis compilatores, veluti in vitia prolapsos *Pardulphum Pratejum* q aucter coarguisse, plures notando responforum in iisdem titulis geminationes, rescriptamque toties repetita, quæ Juris Consultis veteribus necessaria visa fuere, prætermissa, deleta, atque oblitterata consentanea, & quæ uno orationis perpetuæ ductu scripta erant, interversa, immutata truncata, & veluti centonas adsuta, methodica *Quinti Mutii Scævola*, *Salvii Juliani*, aliorumque scripta, amethodica effecta, atque dissecta. Nec tamen ea de causa comptiora sapientibus vindicatur compilatio librorum Juris Civilis, illa, qua *Justinianus* uti nos voluit in respon-

p Quod ex libri hujus materiae magnitudine, non verò imperfectione repetendum est, licet secus in aliis humana imperfectioni libros plures faciendi infinitatem adscribat *Andreas* in proem. feud. in princip. ad id notatus à *Camillo de Curte* divers. f. p. I. num. 13.

q *Pardulph. Prate. Jurisprudentiæ mediæ lib. quatuor.*

spondendo, litigando, iudicando. r

Tunc enim apparet confusio in aperto quando quis credit reprehendere, reprehenditur; quando credit deridere deridetur: sicut *Proculus*, qui voluit reprehendere *La-beonem*, irrisus est à *Celso*, s & *Sabinus* volens corrigere *Ulpianum*, fuit correctus. t

Nulla enim est ratio ita prægnans, ut dicere confusionem compileribus adscri-

F 2

ben-

r *Priscis namque debetur reverentia Institutis*, c. *priscis* 55. dist. Et nullum in scribendo errasse audeo credere, c. *ego solis* 9. dist. & *Divus Hieronymus* dicebat non esse humilitatis sue, neque mensuræ iudicare de ceteris, c. *si clericatus* 16. qu. 1. Et *Div. August.* talis sum, inquit, in scriptis aliorum, quales esse volo intellectores meorum, glos. in c. *cum omnes in verb. petere de const.* Omnibus enim juris auctoribus æqua prærogativa servata est, l. 1. §. *bis ita C. de vet. jur. enucl. habita semper antiquitati reverentia*, l. 2. §. *tanta eod. tit. de V. I. E. alias dicit glos. in Clem. 1. §. 1. de privil. sæpius vidi gravius offendere aures Auditorum eos, qui vitia aliena aperte dixerunt, quam eos, qui commiserunt, licet possit dici alius alio doctior*, c. *cum tantum de consecr. dist. 4. Balzar in præl. f. num. 18.* Ideo *Andr. de Isern.* dixit nolui, quia non potui auctoritati tantorum virorum derogare *Balzar. d. l. & insuper, idem Andr. quidam excellunt subtilitate ingenii; quidam in docendi peritia, alii in copia discernendi alii, in aliis, quæ requiruntur in Doctoribus, quæ narrantur in Cod. de professoribus, qui in Urbe Constan. l. 1. juxta dona Dei, numerata per Apostol. 1. ad Corimb. 12. unde non omnes per omnia, sed certi per certa meliores, & deteriores inveniuntur C. de vet. jur. enucl. l. 1. §. cumque.*

f l. *sed an ultro §. 1. D. de neg. gest. Isern. in præm. f. n. 1.*

t *Ut ex glos. in l. quod servus D. depos. admonet Andr. Isern. in præm. f. n. 12.*

bendam ; Cum in propatulo sit eos memoriarum saltem causa , & in privatum usum , nullo in publicum edendi animo , observationes istas forenses adnotasse , & in scripturam redegisse , quas paulo post alij quoque Pragmatici manibus versarunt assiduis , alia alibi judicia , & ipsarum denique Scholæ pro authenticis receperunt. u

Cæterum omni culpa carent illi , qui nunquam id susceperunt , ut exactam aliquam artem traderent ; quomodo *Tribonianum* , ac ejus *Coadjuvas* excusat *Donellus* . x Et maledici videntur homines , qui istis viris omnem ideo protinùs adimunt eruditionem . Quod itidem adversus *Tribonianomastigas* ab *Alberico Gentili* scriptum y eodem si non meliori jure pro hisce quoque scriptoribus usurpari potest .

Non est quod imputetur hisce viris , qui cum vixerint eo tempore quo literarum , & artium humaniorum studia minimè florebant , Jusque Civile in Occidentis Imperio seculis aliquot neglectum , non ita pridem è lateribus fuit revocatum ; Certè diligentius impedimenta perpendenti mirum videri nõ debet , eos utilissimam feudo-

rum

u *Isern. in proæm. f. n. 11.*

x *Donell. 1. comment. 7.*

y *Alberic. Gentil. 1. epistol. & lect. 13.*

rum doctrinam non omnimodo perfectam, nec omnibus numeris absolutam scripsisse; vel eo magis, cum iidem primi fuerint, qui jus feudorum ex varijs diversorum locorum, atque Curiarum consuetudinibus summo studio collegerunt, certisque libris industria singulari comprehensum posteritati reliquerunt; Nec artes protinus ab initio ad *ex. lxxxv* perveniunt, sed progressu temporis magis, atque magis elaboratæ demum perficiuntur. z

Imò tantum abest, ut authores hujus libri vituperandi sint, ut præter veniam, quam propter temporum suorum injuriam, rectè merentur, vel hanc ob causam, quod antiquam feudorum consuetudinem, ita ut seculi illius conditio, & res ipsa ferebat monumentis suis conservatam ad posteros transferre studuerint, honore, & præmio dignissimi sint, ut contra Aristarcorum convicia exclamat *Hartman Pistorius. a*

Non enim quisquam fastidit ob incertitudinem authoris propter temporis vetustatem canones qui in *Gratiani* decreto auctore carent Paleæ græca voce inscriptione donatos, cum ex ipsa antiquitate cōmendantur, ut quoque de *Ennio* advertit *Quintilian.*

z *Kobl. trat. de subf. in dedic.*

a *Pist. in præfat. lib. 2. quæst.*

*tilian. lib. 10. cap. 1. Ennium (inquit) sicut sacros vetustate lucos adoremus in quibus grandia, & antiqua robora jam non tamen habent speciem quantam religionem, scio quaedam prænimia antiquitate exolescere, ea nugis amilibus adnumerari. Neque quisquam fastidit Alpheni Vari doctissima responsa, quod sutrina, & calceis abjecto instrumento artis, clausaque taberna, ut scribit Horatius lib. 1. Sermonum Satyra 3. Cremona relicta Romam iverit de jure responsurus feliciter, ubi præceptore usus jurisprudente Sulpitio, Consul evasit, sicut Acron notat: Nec Mantinenses Nicodori constituta, quod è pugile legislator evasisset, repudiaverunt, ut notat Ælianus; Nos quoque amplectimur Oberti de Horto, & Gerardi Capagisti scripta, & placita in feudorum tractatione, tanquam ab usu, & à Cæsaribus approbata, Non enim magis ipsi tradiderunt, quid alijs prudentibus videretur de re tota, quam nova suo Marte introduxerunt; consulti, & prudentes dicti, in cap. 1. si de feud. Vasall. ab aliq. interpell. præcelluere enim autoritate, & judicio alijs feudorum autoribus sine nomine hæctenus relicti, cap. 1. de feud. fem. cap. 1. hic fin. lex. Planè hi Duumviri feudales, quibus prudentiam facile concesseris, Juris Civilis ar-
 gu-*

gutias adfuisse non diffiteare, primores fue-
 re Curiaē Mediolanensis, ut constat, *ex cap.*
1. & §. illud, quæ fuit prim. caus. benef. amitt.
 ubi author filium, ad quem solitus erat scri-
 bere, alloquitur, & Mediolanensem Cu-
 riam vocat suam, §. 1. *in quib. caus. feud. amitt.*
 ibi *Anselmus* nomen, fuit filio *Oberti*; ex
 cujus scriptis, rudiusculus pro tēpore, velut
 aurum ex sterquilinio valeas colligere, ut de
Ennio dicebat *Virgilius*. Adeò verò his viris
 tributū fuit, ut æquitate duce auctoritatem
 cōsuetudini restiterint, quod nō nisi summo
 Legumlatōri concessum scimus, *cap. 1. An-*
marit. succ. uxor. §. fin. de ijs qui feud. dar. poss.
 Antiquarum igitur consuetudinum freti ju-
 ris dandi facultate, ut superius explicui: *hæc*
Stephanus Forcatulus comm. de feud. cap. 1.
n. 8. & 9.

Et per hoc, quod illi Authores in-
 scripturam redegerunt, quæ noverunt ad
 aliorum eruditionem, sit perennis eorum
 memoria in terris. *b*

Meritoque Juris feudorum librum
pulcherrimum opus quoad Juris feudalis cogni-
tio-

b *Ut ex l. Divo Marco in fin. C. de quæst. & l. 1. in fin. de*
vet. jur. enucl. docet Andr. Isern. in proëm. f. n. 10. unde ex
Catone majore litterariam rem armis præferendam dicit,
cum quæ fortiter fiunt unius ætatis sint: quæ verò pro Rei-
pub. utilitate scribuntur æterna sunt.

tionem, quasi proprium, & sacratissimum Iustitiæ consecratum Templum definiuit omnium consensu feudistici juris Magister, & Evangelista (ut dicunt) *Andreas de Ifern*ia c *Auriga* noster, qui feudorum librum supra omnes illustravit, ejusque sententia ita recepta est, ut nō facile ab illa recedi possit, veluti à Feudistis in Cathedra, & in foro communiter approbata *d*; ejusque commentum interpretari hujus Academiae stylus est *e*, quoniam illud difficillimum judicatur, etsi quotidie in foro, & in scholis ventiletur. *f*

Et pro earundem consuetudinum feudaliū magnitudine, subtilitate, atque difficultate materiae, diutius se in illarum interpretatione reledisse fatetur *Jacobus Alvarotus Patavinus*. *g* Et ante illum *Baldus Perusinus* ait : *Onus assumpsi super usibus feudorum scribere, ubi de Nobilitate, & Nobilium Virorum prudentia, de constantia, & integra fide, de honestate morum, & naturæ, & de*

c. Ifern. in preclud. f. n. 16.

d. Nard. Liparul. in comment. ad eundem Ifern. in ejusd. vita circa med. Praef. Camill. de Curt. divers. f. 1. n. 15. & seq. Conf. de Georg. in praefat. in mat. f. n. 8. & ante illum Camer. in c. 1. an agn. vel fil.

e. Horatius Montan. ad l. Imper. §. praeterea ducatus in praef. in fin.

f. Teste Conf. Jo: Andr. de Georg. in repet. f. in praef. n. 8.

g. Jacob. Alvar. in flect. in proem. n. 8.

consuetudinibus plurimum pertractatur . Reliquis in scriptis super omnibus Juris Civilis libris , & in enucleandis problematibus jam diu versatus , &c. Nunc senio confectus inter tutissimos , & gravissimos mores fruendam componens aetatem subsidio , precibusque supplicibus adjutores , & auxilium prudentum peto: Irritos autem fabulatores non timeo, quia deridendum est, quod ratione non fundatur. b

Est enim hoc feudorum jus per se singulare , & separatum , quod ferè in universas totius juris Civilis scripti materias , in primis verò difficillimas incidit , attamen ubique quid singulare habet : De quacunque enim juris parte quæris , in his usibus ferè aliquid reperiens . Sivè de contractibus agas , sivè de ultimis voluntatibus , sivè de jure accrescendi, de præscriptione, jure patronatus libertorum , servorum , servitutum , collationis , legitimæ , fideicommissi , usus fructus , hypothecæ , pignoris , vel de emphiteusi , locatione, dote , donatione propter nuptias, tutela, aut si de successione quæras , alijsque rebus restitutioni subjectis ; Vel de delictis varijs , de ingratitude liberorum in parentes , donatarii , vel etiam de incrementis, meliorationibus, & Judicijs,

G

& ad

h Bald. in proæm. f.

& ad ea omnia pertinentibus, sermonē instituas. Quapropter *Henricus à Rosenthal* advertit, neminem hujus juris interpretem feliciter profiteri posse, nisi difficiliore juris scripti, ac non scripti partes diligenter eolverit, earumque scientia instructus ad id accedat, vel animum simul incumbat. *i*

Et hinc summa est desumpta *Andreas de Isernia* laus, ac amplexi eum sunt omnes feudalis Cathedralis Antecessores, ex quo nova hæc feudorum jura, Grecis, & Romanis incognita, ita Romanis legibus applicuit, ut pro feudis ipsis illæ compositæ videantur, ut monuit *Sigismundus Loffredus*, & inde *Joannes Vincentius de Anna* libellum conscripsit Civilium legum omnium per eundem *Andream* in usibus feudorum ad ipsius juris feudalis consonantiam, & confirmationem allegatarum. *k*

Rursus, quemadmodum in verborum juris feudalis ruditatem eruditionis cultores invehuntur; Ita ejusdem juris præ cæteris naturalem æquitatem, rationemque, nobilitatem, ac præcellentiam profitentur.

Cum

i *Henric. à Rosentb. in tr. & Synops. tot. Juris f. in præf. Lect.*

k *Sigism. Loffred. in paraph. f. ad c. 1. de f. sine culp. nõ amitt. Jo: Paul. Balz. in præm. f. n. 7. Jo: Vinc. Anna in tom. 2. alleg. post repet. f. in rubr. & c. 1. de Vassallo decrep. atasfol. 126.*

Cum omnes juris Civilis partes ad Reipublicæ summam opportunitatem pertineant; tum verò nullum in ijs locum de feudis tractatione præstantiorem esse arbitrandum: Quippè in privatorum hominum jure ut plurimum describendo consumantur; hæc verò in Imperijs, Regnis, Regis demanialibus, jurisdictionalibus, Nobilibus, Territorijs, & districtibus, ac de Potestatibus, quas Feudistæ Principatum, Ducatū, Marchionatū, Comitatum, Baronatum appellant, tota ferè consistat, quarum rerum cognitio ad summum juris publici pertinet: ^l Et hinc appositè Illustrissimū *m* feudorum jus denominavit *Thomas Franzius . m*

Et ex *Iserniensi* feudistarum Principe *Andrea* Ethicæ philosophiæ, sive morali scientiæ feudalis doctrina adscribitur, quia tractat de moribus feuda habentium, scilicet corrigendis, & dirigendis ad rationem,

G 2

& ju-

^l *Ho:omanus, & Alvarot. citat. in loco, & quia de regalibus concessionibus agit, cæteris materia ista præcellit, Præs. Camill. de Curt. divers. f. p. 1. n. 1. fol. 1.*

^m *Thomas Franz in defensione pro Carolo Magno Imp. p. f. Authore in Italia contra eos, qui vel consuetudinibus, vel alijs gestibus auctoritatem tribuunt post Syntag. J. f. Georg. Adami fol. 616.*

& justitiam . n Et ejusdem documenta ob ipsius dignitatem in diebus festivis licitè à voce magistrali tradi solitam *Jacobus Alvarotus* testatur : o Unde in hoc etiam Academiae hujus mos commendatur :

Cujus Inclÿta Cathedra, sive feudalis lectura ordinaria pro dignitate, & summa authoritate, ab immemorabili in hoc Lyceo est, teste *Iserniensi Andræa* scribente. *Item quia à tempore cujus non est memoria, fuit hic liber in studijs generalibus lectus, & glossatus per patres, & majores nostros, sicut alij libri legales, maximè Bononiæ, quæ quantum ad hoc potest dici Urbs Regia . p* Ut & in Germa-

n *Andr. de Isern. in pral. f. n. 19. ubi Liparul. litt. H. & ostenditur ex infra notat. in §. item, qui Domino, quæ fuit p. caus. benef. amitt. §. 1. de f. alien. cap. moribus infra si de f. defun. fuerit controu. sicut, & alii legales libri sunt l. leges Sacratissimæ C. de legib. post alios Alvarot. in d. proem. num. 10.*

o *Jacob. Alvarot. in citat. proem. f. 3. & 4. quodque licitum sit in diebus festivis studere, vel scribere, ibidem fundat, si gratis fiat; secus si quæstus causa: sicut Advocatis, & Doctor. quibus licere inveniendæ veritatis gratia, vel pro pio opere, sive miserabilium personarum patrocinio. Sed quod liceat Advocatis absq; peccati labe etiam propter quæstû, sustinet Joan. Petr. Fontanell. de pact. nupt. t. 1. cl. 1. nu. 28.*

p *Andr. de Isern. in prælud. f. q. 1. n. 25.*

mania, Hispania, Gallia, & Italia, teste
Everhardo Bronchorst. q

Ejusque materię feudalís cognitio cum sit magni momenti, & maximę difficultatis, utilitatisque, præ æteris commendanda; & que ad illam spectant, attingenda inde esse constat, quoniam quotidiana sunt, ut in simili advertit *Paulus J. C.* r & hoc libro perlecto, ex quo studiosus scit determinare causas feudales, in multam peritiam adducetur, ut idem *Isernia* docet. f Et harum decisionem plerumque difficilem, & lucrosam esse, ex quo *Jason* t magnos proventus afferre dixit, adeo ut unus casus ad ditandum hominem sufficiat.

Quare operæ pretium est studiosos juris, & præcipue Nobiles in hanc juris partem diligenter incumbere, ut non solum alijs quandoque pro patrocínio adesse; sed etiam propria feuda eo melius conservare, & amissa recuperare possint; Sicque omni ex parte utilis doctrina feudalís videtur, propter privatum, imò & publicum bonum, ut ex *Petro Rebuffo* advertunt *Lodolphus*

q *Everhard. Bronchorst. de f. pag. 5.*

r *Paul. in l. legali 25. ubi glos. D. de lib. leg.*

f *Isern. in cit. præl. f. n. 18.*

t *Jason. in præl. f.*

phus Schraderus, Georgius Obrechtus, & Nicolaus Intrigliolus . u

Cumque apud omnes Europæ populos, feudis nihil sit frequentius, nec de his leviores, aut pauciores, quàm de allodijs controversiæ oriantur, & quotidie in Academijs simul, & Curijs mirum in modum disputentur, nemo sine pudore negatum ire potest: cupidam legum juventutē nō solū re Principum Civili, & Pontificum Canonico imbutam; sed & consuetudinibus feudalibus oportere esse instructam, ut ad solidam, & suis numeris absolutam legum eruditionem pervenire possit.

Hinc rectè *Rittersbusius* x feudorum doctrina, ait, tam necessaria est, ut sine ea non dicam perfectus J. C. nemo, sed nec tolerabilis quidem quispiam esse possit. Vix enim, ac ne vix quidem ulla pars universi juris est, quæ aut amplitudine major, aut celebritate superior, aut certè dignitate par huic esse possit.

Ea est hujus juris Majestas, tanta sublimitas, ut ex omni latissimo jure solum Nobilibus, & claris viris, solum Principibus,

u *Rebuff. in Arb. f. Lodolph. Schrad. in tr. f. in proem. nu. 3. 4. & 5. Obrech Argentienfis de Jur. f. & eorundem Jur. lib. I. in præf. Intrigl. de f. cent. I. q. I. n. I.*

x *Rittersbus in prolegom. p. f.*

bus, solum Regibus dignam esse, ut omnia omnium Imperia, ejus unius ope, stare videantur. Feuda sunt belli præfidia, & pacis ornamenta, subditos ad promptam devotionem, & devotam gratitudinem; ad promptam, & parata semper Dominis obsequia, & militaria servitia commovent; intestinas seditiones, & bella civilia inter ipsa sæpiusculè Imperiorum viscera, Principes, & Proceres, suborbitura præcavent, ab externis illata amovent, familias Illustres suo in flore, & splendore conservare student, debitumque magnatibus timorem, & honorem exhibere jubent.

Et quia nulla sunt propugnacula Principibus certiora nullæ arces validiores, quàm subditorum ergà ipsos fides, & benevolentia. y Et cum ipsa jura feudorum infidelitate, & fide publica consistant, omnique populos, & ipsos in primis Principes, & Vasallos mutuxæ fiduciæ charitate completantur. z

Quis tam est, vel imperitus, qui non agnoscat, vel malevolus, ut non libenter fateatur illud necessitudinis vinculum, quod in feudis, inferiores, cum superioribus connectit,

y *Polit. Bodin. 4. de rep. 7.*
z *Citat. Bodin. 1. de rep. 9. in princ.*

nectit, firmissimum esse nervum Reipublicæ ; Illudque fidenter mihi affirmare posse cum Præsidi S. R. C. *Joan. Antonio Lanario* videor, *a* ex quo feudatarii militare munus sumptibus propriis subeunt, Regnum tuentur, exactum Regem revocant, ita ut everfis, atque abolitis feudis totius Romani Imperii, Monarchiarumque status immutatus labefactaretur simul, & perverteretur, ut monuit *Rittersbusius*. *b* Quodque eruditè pluribus exemplis demonstrat idem *Præses S. C. Lanarius*, defenditque inadversantes.

Jus insuper feudalitium præminentius excellit, dum non de aqua pluvia arcenda, non de oleo, & vino legato, sed de Regnis, & Regalibus, Principatibus, Comitibus, Latifundis ; Non de Vicariorum peculiis, aut Mediaſtinorum Libertorumve operis, sed de Clientum officiis, Militum armis, Minorum beneficiis peragit ; Non in alta pace, & otio per dictatores formularum, & syllabarum aucupes excogitatum sedendo procinctu sub pellibus, aut in agro hostico, dividendo per Duces belli, & emeritos milites adinventum est ;

Prin-

a *Præs. Lanar. in orat. ad præl. habet. in 1. lect. f.*

b *Rittersbus in d. prolegom. p. f.*

Principum, & Nobilium ordine, ac genere non tantum cum primis digna, aptaque, sed etiam in administranda Republica multo magnoque usui esse potest. *c*

Quò itaque, jus hoc necessarium magis est, quò dignius, quò utilius, eo majori ope, & alacriori studio accipi debet, & uti quotidianum plenius tractandum esse oportet. *d*

Et hinc meherclè *Joann. Vincentius de Anna e* observat, quod feudaliū causarum cognitio, sicut certis Magistratibus in ordine decidendi, dum inter Dominum, & fidelem de beneficio contenditur, Regiæ Cameræ puta Senatui demandata est. Undè Fiscī patrōnos Regiæ *Ærarii*, Jurium feudaliū peritiores esse oportere, propter causas de feudali materia emergentes, quam esse scientiam de per se, nos docet Feudistarum Monarcha *Mattheus de Afflictis. f*

H

Ità

c Marquard. Freber. in præf. comm. f. Steph. Forcat. Everhard. Bronchorst. in method. f. in Epist. dedic.

d Ex Paul. J. C. in l. lezali 25. D. de libert. leg. Matthias Steph. de iure f. in præf. econom. lib. 1. in princ.

e Jo. Vinc. de Anna in repet. c. 1. de Vasa. decrep. et at. & in text. num. 82. quem sequitur Præses Fulv. Lanar. ad Reg. Patrum in c. 1. de bis, qui feud. dar. pos. sub n. 176.

f Matth. de Afflict. in c. 1. §. sed & res n. 25. per quos fiat invest.

Ità certis Illustrioribus I. C. in docēdi methodo interpretatio committitur, ut hujus materiæ explanatione, conscii legum Doctores unanimiter evadant; cum ex *Jo: Blanco Summista* g feudorum jura paucis innotescant, ne omnis Doctor illorum sit conscius.

Undè Cathedra hæc instituta fuit, ut assiduis juris feudalis lectionibus, viri estò in jure doctissimi plenè memores ipsius feudalis doctrinæ continuò evadant, eaque promptè illis innotescat; Artificium enim omne per continuum exercitium incrementum recipit. *b*

Assiduus namque usus uni rei deditus, & ingenium, & artem sæpè vincit, ut monet *Marcus Tullius* Oratoriæ artis parens. *i* Cōmemorans, quod *Quintus Scevola Augur*. cum de jure prædiatorio consulere, homo juris peritissimus, Consultores suos nunquam ad

g *Jo: Blanc. in proem ad sum. f.*

h *Matth. de Afflict. in proem. f. n. 7.*

i *Cicero in orat. pro Livio Corn. Balb. cujus ex nostratibus sunt memores Jo: Angel. Pisanel. in suo responso post repetitionem Jo: Antonii Cannezii in extravag. Regni Siciliae Federic. & Jacob. in princ. & Pres. Fulv. in addit. ad Reg. Patrum ad c. 1. de bis, qui f. d. p. num. 176. & ex Valer. Max. pro civil. & crimin. Jud. distinct. refert Afflict. in Const. Regni: Non sine grandi.*

ad Furium, & Casselium reiiciebat: & quod de aqua tusculana *Marcum Tugionem*, potius quàm *Cajum Aquilinum* consulebant; Quo quidem facto moderationem magis suam commendabat, quàm auctoritatem minuebat: Ab his id negotium aptiùs explicari posse confitendo, qui quotidiano ejus usu callebant. k

Sapientissimi igitur artis suæ professores sunt, à quibus, & propria studia verecundè, & aliena callidè extimantur: & *Platonis* eruditissimum pectus hæc excogitatio attigit; Qui conductores Palladis Arcis de modo, & forma ejus secum sermonem conferre conatos, ad *Euclidem Geometram* ire jussit, scientiæ ejus cedens, imo professioni; Undè adagium: *Nè sutor ultra crepidam*; Hæc *Valerius Maximus*. l

H 2

Ut

k *Quia non omnes in omnia, sed certi per certa, vel meliores, vel deteriores inveniuntur. Imp. Justin. Tribaniano viro Emin. in princ. Dig. Homo enim purus natus non est, qui omnia viderit, omnia intellexerit: Excellentia diversa diversis tribuitur juxta donorum Dei diversitatem, Andr. de Isern. in proem. n. 5. & 6. licet de S. Augustino D. Hieronymus dicat, quod quæ Augustinus ignoravit rerum natura nescivit, apud cons. feud. div. 47. n. 5. in fin. Balz. in proem. f. n. 13.*

l *Valer. Max. lib. 8. c. 12. Et quod cum de jure prædatorio, non, ut in aliis edit. de jure prætorio legendum sit, optimè ostendit Gilibertus Regius in Enantiophano jur. civil. lib. 1. c. 27. ubi prædiores interpretatur eos, qui de prædiis eorumque servitutibus disputant.*

Ut verò expleamus, quæ ad methodicam juris feudalis consonantiam attinent, mordacibus diſſeritiis criticorum depressis, à quorum intemperie longè pejus hodiè metuendum, nè barbariem sub specie argutissimarum nugarum fœdissimam induant. Venerando potiùs inventa, & commenta jurisprudentiæ feudalis, Inventores, & Commentatores veteres adire tanquam multorum hæreditatem juvet, nobis ista acquisita: nobis elaborata sunt.

Agamus nihilominus bonos patres familiarum faciendo ampliora, & meliora, quantum possumus, quæ accepimus; Major ista hæreditas, à nobis ad posteros transeat; *Multum egerunt, qui ante nos fecerunt, sed non peregerunt, ait Seneca. m*

Veram merentur laudem, qui cultiore, & magis literato seculo nati, & Compilatoribus, & Interpretibus simplicioribus humaniter ignoscunt; Bonitatis enim certissimum fundamentum extitit animi æquabilitas, qua humana omnia æqui bonique consulere par est, inquit *Scaliger n*; & hinc undique commendādi sunt recentiores primam, & præcipuam ordinis rationem habent.

m *Seneca epist. 64.*

n *Scaliger exercit. 148. sect. 4. Epist. 33.*

bentes, eumque non unum, & eundem omnes, sed pro suo singuli ingenio, ac judicio singulorum adhibuerunt, sequuti Senecā. *o Dum ibo, inquit ille, per priorum vestigia, utar via veteri, sed si propriorem invenero hanc muniam, qui ante nos docuerunt, non domini nostri, sed Duces sunt*^r, & confert illud Lipsii *p*, ut Imperatori, ait, *in acie certus aliquis ordo, nec tamen unus, sic tibi in omni materia, quam pro te, pro judicio dispone*; Infelicissimi enim sunt, qui ad quælibet aliorum tradita adherescunt, & nisi alienis pedibus incedere nesciunt *q*. Imo ineptissimi, & servum pecus. *r*

Qui enim hanc juris partem vagam contrahere, confossum distinguere, indecentem aptare, Squalentem exornare ingrediuntur, immensum commentariorum æquor transmittant, non ut illorum barbariem, aut alia imitentur errata; sed ut omnia probantes, quod in singulis bonum necessarium, & utile est teneant, & amplectentur. Nec enim ferendi sunt, qui repertis frugibus glades præferunt, & veterum inquinamentis magis, quàm erudita recentiorum doctrina, quo:

o Senec. epist. 33.

p Lips. Instit. Epist. c. 6.

q Scalig. de subtilitat. exercit. 306.

r Zas. p. 1. conf. 3. n. 13.

quorum vigiliis , germana juris Majestas in cenam defossa barbaricum , eruta est , deletantur *f.* Imitandus igitur est Zeuxis pictor Nobilis quando Agrigentini tabulam in Templo Junonis Laciniæ dedicarunt , quinque ex omnibus selegit nudas Virgines formosissimas , ut id quod in quaque laudatissimum esset , penicillo , & coloribus redderet .

Sic ipse industrius ex jure feudali ejusque probatis Interpretibus utiliora seligere , futilliora negligere incumbam ; Cumque se objiciat ordinis neglecta series , & exosa exoticorum vocabulorum barbaries ; Nec non eorundem ambigua in decidendis quæstionibus hæsitatio ; & multiplex veterum Interpretum in explanandis locis obscuris , & ambiguis variatio , omnisque latinæ puritatis violatio . Accedit controversiarum feudalium sublimitas , & summa rerum , quas concernit Nobilitas . Sed si unumquodque quò pulchrius , & excellentius , eò quoque est difficilius , hoc jus feudorum nobilissimū non potest non esse omnium difficillimum , quippe quod non tantum apices , & Thesuros Principum ; sed & sapientum ingenia , &

ca-

calamos omni ætate mirabiliter exercuerit ,
ut scitè *Hermanus Vultejus* dixit . †

Methodum igitur eam ad hæc excerpimus, illamque conferimus, quæ peragenda rei naturæ potiùs convenit Juris Consultorum more, non tam jus methodo, quàm methodum juri ex *Budeo* adaptando u . Cumque auream hanc materiam subtilem, admodum quidem confusissimè tamen ab ejus Auctoribus propositam nonnullisque interpretibus tractatam testibus *Contio*, & *Duareno* x , agnoscimus methodi primum difficultas, quam omnem artis tractationem adgravare experimus se se offert ; & eo plus ponderis dedit, quanto magis viros clarissimos alios pari mecum jûgo trahentes, in eo laborasse, scripta eorum manifestum ostendunt . Quare post multam diùque agitatum hac in parte deliberationem, tandem tutius, & facilius esse credimus ad hujus feudalis juris declarationem, partitionemq; methodicos omnium labores magnificiendo y , methodum illam amplecti, quæ autoritate *Domitii Ulpiani* fulcitur z ab omnibus
le-

† *Hermanus Vultejus* in *Epist. dedicat. tr. f.*

u *Budeus* in *adnotat. ad l. 1. de just. & jur. pag. 2.*

x *Contius* 1. *comment. 10. u. 3. Duaren de f. c. 2. u. 4.*

y *Michael Neander* ex *Budeo* in *methodo artium fol. 19.*

z *Domit. Vulp.* in *l. fin. D. de leg.*

legum Cultoribus probè tenendum, in qua omne jus nostrum consistere docuit (veluti de genere ad speciem) puta, quæ in acquirendo; conservando, atque diminuendo, sive amittendo versatur. Cui consonat *Feudista* vox in usibus Feudorum, dum ait (*Feudum acquiritur, retinetur, atque amittitur.*) a

Ipsum ergo feudum concedentis Domini largitate, ac beneficio; Accipientisque Vasalli fidelitatis sponsione constituitur, nascitur, acquiriturque.

Nativitatis parti adscribuntur.

In abstracto.

FEUDI origo: Causa motiva introducendi: ac Progressus: Etymologia, sive nominis definitio: Feudum, & Vasallus an sint nomina nova: An de publico procedant: Quid sit fides per excellentiam in feudo: An, & qualiter renunciari possit fidelitati, manente fide in substantia feudi: Definitio rei: Quare beneficium feudum denominetur: Con-

a Gerard. f. in c. 1. quib. mod. f. amitt.

Consuetudines feudales definant nè habere vim, ex quo in scriptis fuerint redactæ : Libri feudales, quæ jura contineant : Qua varia methodo à Doctoribus fuerint enucleati : Methodus decidendi feudales controversias : Titulorum extraordinariorum auctoritas : Juris francorum origo, & providentia : Selectiora verba feudalia declarantur : Regulæ juris feudalis :

In Concreto verò.

F Eudum an dici possit gratia: debitum, vel privilegium : Et num Vasallus renunciare possit Feudo : Et Dominus an possit revocare feudum à manibus Vasalli : An sit contractus de per se, vel id, quod cõtinetur in contractu: Utrum contractus feudalis sit nominatus, vel innominatus, bonæ fidei, vel stricti juris: cohereat nè personæ, vel patrimonio : An sit peculium *Castrense*, vel *quasi*, aut *adventitium* : In quibus differat ab allodio, à militia, ab officio, ab emphytheusi, livello, & à ceteris speciebus rerum, siue contractuum non omninò absimilibus : Vasalli quid differant à fèderatis, ceterisque, ipsis, symbolicis: substantialia, naturalia, &

accidentalia feudi, sive contractus feudalis, quæ sint: Feudū juris nē, vel facti sit Universitas: Divisiones, sive species qualitates, & differentia feudorū varia, in quibus quæstiones quamplurimæ inter Feudistas excitatæ examinantur: Prælati pro eorū beneficiis, an dicantur Vasalli Summi Pontificis: Pecunia feudum an possit acquiri, vel pro bello sedando concedi: Causa efficiens feudi, quæ sit, quæ materialis, & quæ formalis, & ad illas attinentia declaranda, eaque ex commentariis ad jura feudalia adaptanda. Sicq; completis præludiis feudorum; declaratione prælatorum.

Deo propitio in nostris Commentariis materię prosequuntur universum jus feudale respicientes, juxta *Andream Iserniensis* aliorumque Commentatorum ordinem.

Primò ad feudi nativitatem, sive constitutionem puta efficientem, materialem, & demum formalem causam ex declaratione ejusdem *Isernia* feudistarum facilè Principis. *b*

In feudum, vel subfeudum dare, vel accipere, qui, & qualiter possunt.

Ad efficien-
tem causam
attinentia
sunt.

Paradogium, sive Peragium, quando
Va-

b Iser. in præf. in princ.

Vasallo per feudi concessionem deferatur,
& à quibus.

Quæ res in feudum concedi valeant, &
an incorporales. Ad materialem causam.

An ex demanialibus Regis, ac ex Regalibus.

Infeudari consueta, & solita, ntrum denud infeudari, vel subinfeudari sit necesse.

Quæ consueta, aut solita infeudari, ac subinfeudari dicantur.

Sub Castri concessione, & sub jurisdictione concessa, quæ veniant.

Modi Feudum constituendi, & acquirendi.

Forma, in qua consistit investitura propria, aut impropria. Ad formalem causam pertinent.

De investitura facienda certis modis, & de Ecclesia, de servo, de minoribus ætate, ac de rusticis.

Juramentum fidelitatis, ejusque forma, ligii, aut non ligii, & an sit de feudalis contractus substantia, ita ut illo non præstito feudalis contractus corruat.

Exhibitio honoris, aliæque ceremoniæ in præstando fidelitatis juramento.

Fidelitas pacto, an remitti possit.

Quid intersit inter iuramentum, & fidelitatem ipsam.

Homagium, sive hominium quando introductum, & ejus declaratio.

Vasallorum derivationes, differentiae, atque assecurationes.

De Vasallo ad libertum, num valeat argumentum.

Investitura Vetus, & Nova, Verbalis, Abusiva per anulum, vel hastam Personalis, Realis, aut vera, praesumpta, vel praescripta, sub spe caducitatis, ac subinvestitura.

Interpretatio Investiturarum, & quid intersit inter concessionem, & investituram.

Instrumentum, sive breve testatum, an sit de substantia investiturae.

Concessionum feudalium symbola plura, formulae, clausulae, dictionesque tam apud exteros, quam in utraque Sicilia, juxta Regnantium aetates singulas, varie consuetae.

Recognitio dum feudum acquiritur.

Laudimii solutio investiturae tempore.

Feudorum species, proprietatesque diversae, ac nomina varia.

Principatus, Ducatus, Marchionatus, Comitatus, Baronatus, Capitanatus, Vasallorum Majorum, Minorum, & Minimorum,

rum, denominatio, origo, & quæ sit concessio, ac differentia.

Advocatiæ feudales.

Baronia, qualiter ex pluribus Castris, aut Feudis constituta dicatur. Quid ejus natura, & quæ comprehendat.

Unio Castrorum qualiter, & quanto tempore fiat.

Demanialia, & excadentialia Baroniarum, quæ sint.

Demanialis Baroniarum res, quomodo efficitur excadentialis.

Excadentialia infeudata cum Regis Assensu, qua ratione Baroniarum demanialia evadant.

Baroniæ, aut Feudi pars divisa, qualiter Feudum de per se remaneat.

Vasallagium quomodo, & quo tempore acquisitum decerni possit.

Inductio Vasalli in Feudi possessionem.

Descriptio acquisiti Feudi, seu registratio in Regiæ Camerae Quinternionibus, ac in Cedulaario Adohæ Baronum notatio, earumque causarum, jussa, & varii effectus.

Feudo jam nato, atque constituto, Vasallo illud retinente, ad illius conservationem attinent.

Ad feudi cō-
servationem,
Vasallo illud
retinente
spectant.

Qua-

Qualiter Feudum retineatur .

Fidelitatis continuum obsequium.

Subsidia.

**De cavalcata sive de servitiis Vasallo-
rum, servitiisque Feudalibus.**

**Ostenditiæ, sive servitorum adohæ,
ac donativorum præstationes.**

Pro feudi incremento, servitii auctio.

**Sumptus, & impepsæ, quæ interser-
viendum fiunt.**

**Causæ propter quas Vasallus excusa-
tur, si Domino non serviat.**

Recognitio pro Feudo jam cõstituto.

Adjutoria, Collectæ, Immunitates.

**Bona intra fines feudi, Baronis præsu-
mi, alio non possidente.**

**In Montibus, Nemoribus, & aquis Ba-
rones fundatam habere intentionem, intra
Feudi limites.**

**Alienationum Feudi prohibitiones.
Et qualiter extendantur ad usumfructum
in prædio feudali, servitutesque reales non
imponendas, dotisque donationes, oppigno-
rationes, locationesque non faciendas.**

**Remedia impediendi, infringendi, ac
revocandi feudi alienationem, dismembra-
tionemque; unde Reintegratio .**

Alienationum sine Assensu initarum,

re-

revocationes expressæ, vel tacitæ ex Regni quoque Constitutione *Constitutionem Divæ memoriæ*.

Non revocante Vasallo, an Dominus directus, & quando revocare possit alienatum feudum sine assensu.

Jus retinendi feudum alienatum. Quidque sit Feudi tenuta.

Titulorum super alienato feudo retentio, extinctio, aut in alium translatio.

De fructuum feudi dispositione licita sine Assensu, & quando invalida.

Assensus Regius mortuo Feudi alienatore, qualiter impetrari possit, & an sine novo hæredis consensu expresso.

Evictio, cujus nomine venditor Vasallus, tenetur emptori.

Subinféudatio in casibus permissis substinenda.

Assensus pro hypotheca super feudo contrahenda.

Consensus hominis, legis, aut feudi natura, qualiter in feudi alienatione inter se prævaleant.

Quando Assensus concedi oporteat, & petitus est non concessus pro præstito habeatur; Qualiter sit gratia ejusque formæ, & clausulæ in Regia Cancellaria variæ, effectus.

Atque diversi, ac interpretationes ex gra-
tiis quoque benignitè à Clementissimo Re-
ge Baronibus elargitis.

Illius registratio in libris Regiæ Can-
cellariæ, & expeditio in forma privilegii in-
bra biennium; & quando necessaria sit regi-
stratio in Quinternionibus Regiæ Camere
ejusque defectus corruat feudi alienatione,
ac refutationem, circa impetrationem Af-
sensus, quid operentur verba Regiæ decre-
tationis *fiat in forma*.

Ex pacto de retrovendendo in feudi
venditione adjecto, quomodò liceat succes-
sori Venditoris jus luendi nullitè alienan-
tis, judicio exequutivo agere.

Transactio, & compromissum super
feudo, Vasallo illud retinente.

Mandatum ad omnes causas qualiter
comprehendat feudales.

Quid juris in contentione inter Domi-
num, & fidelem de beneficio, Vasallo illud
retinente.

Vasallus, sive Feudatarius, an possit su-
per feudo censum imponere.

Antichresis inter Dominum, & Vasal-
lum, an sit licita.

Creditorum feudi, vel Feudatarii, su-
per feudo actiones, earumque experimen-
tum.

Re-

Remedia adversus Vasallorum gravamina .

Feudatario defuncto , ipso tamen feudo in vita permanente ad ejusdem quoque conservationem pertinent . Et que va-
sallo mortuo.

Testamenti ultimarumque voluntatum , qualis circa Feuda , & quando invaliditas : & Feudo legato , an debeatur extimatio ; & quid donato feudo .

Gravamen super feudo hæreditario , aut mixto , quo jure , & qualiter ab hærede in feudo exequendum .

Exhæredatio liberorum , an militet in feudo .

Successionum ab intestato ordines , Ascendentium , Descendentium , & Collateralium superiorum , & inferiorum , proximitates , stirpesque , aut lineæ subingressiones , nec non inhabilitatis considerationes .

Consuetudines feudales utuntur duplici nomine geniculo , scilicet , & gradu .

Edicti successorii , an militet in feudis dispositio , & quæ alia militent edicta .

Masculini sexus , gradusque proximioris in feudo , ac ejus partibus de jure Longobardorum admissio . Dividui feudi eodem jure inter æquales in gradu successores divisio ; repræsentationis vis , ac jus accrescendi .

De filio nato ante Patris nobilitatem;
De lege Salica, Morgana ; De matrimonio
morganico, & pactis circa illud; De legitima
portione; De Primogeniorum jure; De suc-
cessione ex pacto; De ingratis liberis.

De fœminarum earumque filiorum
successione in feudis.

Juris Francorum, quo individua feuda
sunt, gradus, & in ea sexus, & ætatis præro-
gativa; quæ extensiones gradus in feudi an-
tiqui, aut novi successione, & an procedant
in Collateralibus superioribus, sicut in in-
ferioribus, sive ex utroque sive ex altero tan-
tum latere conjunctis superstitis; & quid
ex latere, à quo feudū defuncto nō pervenit.

Quidque ad hæc ex constitutionum, ca-
pitulorum, & gratiarum Regni jure beni-
gnè concessarum à Benignissimis Regibus
huc usque elargitum fuerit. Et de consan-
guinei, & uterini in feudi successione.

Dialogi Bartholomæi Camerarii, ejus
in odium veritatis ædito responso habiti di-
spungendi, ex vero intellectu *cap. 1. de eo,
qui sibi, & hæredibus suis, & cap. 1. S. his verò
de gradibus successioneum ex consuetudinibus feu-
dalibus; Et ex Regni Siciliae legibus, ac ad
genuinam declarationem cap. volentes, cap. si
aliquem, cap. constitutionem æditam, & constitu-*
tio-

tionis , ut de successioneibus .

Qui & qualiter retento feudo possint defuncti hæreditatem repudiare .

Quo jure mortuo Feudatario petatur investitura; & per successores in feudo fidelitatis juramentum præstetur; & qualiter in feudo dividuo .

Apud jura Longobardica renovationes investituræ diversimodè petendæ in feudo antiquo, aut novo, & à Feudatario milite.

Et in Regno quomodo antiquitùs observatum , dum per privilegium in forma communi confirmante renovabantur investituræ, quod in desuetudinem abiit ; dum per obitus feudatarii denunciationem, confirmantur sive renovantur investituræ.

Causæ , & effectus hujus renovationis tam respectu Domini , quàm vasalli .

Solutio Relevii simplicis, vel duplicati, sive cum interesse, ac Tapeti jure .

Quindennii similiter solutio de amortizato feudo .

Causæ, quibus vasallus legitimè renovationis omisissæ pœnam evitat .

Baliatus .

Feudum qualiter dicatur legitima primogeniti.

Æs alienum à toto feudatarii patri-

monio militari, & paganico detrahendum per contributum.

Beneficium legis, & inventarii, an successori in feudo proficiat.

Existente in
vita feudo,
quæ sint jura
vasalli.

Similiter existente in vita feudo, ad finem, ejusque effectum pertinent.

Jura quasi dominii Vasalli, seu Junioris in feudo, ratione causæ, ac modi, eorumque commoda.

Amor, & honor, & reliqua ejusmodi, quæ vasalli debent Domino.

Ejusque fratrum.

Jura, quæ super feudo habent feudatarii fratres.

Pro appanagio.

Vita militia in antiquo feudo dignitatis; vel ex jure francorum individuo.

Pro pretii parte jure collationis inter filios in feudo paterno, aut nepotes præmortuo Patre in feudo avito usu recepta, non verò in linea collateralis.

Ac sororum.

Insuper, & sorores pro dotatione, sive paragio, & an in bonis feudalibus maternis habeat locum Regni Constitutio fœminarum, per masculos à successione exclusiva.

De Filingeria sive commentaria ad Pragm. i. de feud.

Assensus Regis ex capitulo, & gratia Neapolitanis concessio pro dotium, & antefati

fati super feudis hypotheca, non vero pro donatione contemplatione matrimonii.

Jura quoque Agnatorum in feudo videntur, siue vendito, aut alienato ex contractu retrahēdi, siue ex jure prothomiseos, vel jure successionis, aliisq; suo loco enumerandis.

*Agnatorum-
que.*

*Similiter Do-
mini jura in
Feudo.*

Jura etiam quæ retinet in feudo Dominus, siue Senior ratione quoque causæ, ac modi, & quæ vicissim sint onera vasalli, & quomodo possit feudatarium cogere, ut ostendat sibi rem feudalem, & ejus limites, seu quantitatem rei concessæ in feudum.

Amor, quem Dominus vicissim debet vasallo cum providere debeat, nè vasalli deveniant in paupertatem.

Dominus, & vasallus quando ad paria judicentur.

Vasalli demaniales quinam sint, & quando Domino liceat illis invitis, demaniales Urbes, siue Terras alienare, & quid intersit inter demania ex privilegio, vel in remunerationem servitiorum, aut ex contractu oneroso concessa.

*Jura Univer-
sitarum in
Feudis.*

Prælatio Universitati, aut ejus Civibus competens in venditione, aut locatione feudi.

*Contrariæ
Feudi causæ
ad ejus inte-
ritum conse-
rentes.*

Demum ad feudi interitum cooperantes, siue contrariæ feudi causæ sunt, aut illæ,

læ, quibus feudum finitur ex re ipsa, & ex personis, aut causæ, quibus feudum amittitur, quæ dupliciter numerantur.

Directæ.

Directę puta variæ causæ, vel defectus Vasallo supervenientes personam principaliter, aut in consequentiam tangentes. Ex impedimentis scilicet per Clericatum. Vel occasione rerum, violentia, invasione, occupatione, casmate, negligentia, præscriptione, petitione, vendicatione, vel ob culpam ex delicto in Dominum patrata; ob quas Vasallo etiam invito feudum adimitur, & quid intersit inter feloniam, & læsæ Majestatis crimen, & quid propter parricidium.

Suntque aliæ ingrati animi in Dominum species, & exempla culpæ in non Dominum commissæ; Imò, & culpæ omissionis, ob quas auferri militare prædium contingit; & inde quibus beneficiarii delictum, aut culpa obstat, vel nè.

Hæredes Domini quomodò controversiam amissionis beneficii superstiti Beneficiario, eoque vita defuncto, ipsius hæredibus movere, & beneficium vindicare possint.

Ex quibus jure feudorum incorporatio, sive feudi ad Dominum reversio, modus, atque ratio, qua commissum feudum.

Va-

Vasallo aufertur ipso jure, Domino propria auctoritate feudum sibi avocante, vel per sententiam.

Culpæ remissiones, & illæ an feudi naturam mutant.

Similiter eadem feudi extinctio directè fit ex accidenti aut natura, per mortem vasalli absque legitimo ex Investitura successore. Aut in feudo, in quo nulla est successio.

Et hinc devolutio, & dum illa declaratur, si contenditur inter Dominum, & Fidelem de feudo defuncti militis, tam circa possessionem, quàm proprietatem quid juris sit, & qualis ad hoc sit praxis isto in Regno, ex *c. dudum ex præsumptuose*.

Indirectè verò ex voluntate vasalli for- Ac indirectè
titur feudi in ejus persona extinctio.

Aut puta licitè alienando, retrocedendo, renunciando, cedendo, refutando, permutando, in solutum, vel in dotem dando, oppignorando, pro annuo censu obligando, deque alia specie alienationis, quæ ob urgentem necessitatem fit, & in aliis casibus, absque Domini, & eorum, quorum interest consensu à jure feudali permissis.

Et ea propter Laudimia in casibus licitè alienationis Domino debita.

Illicite verò alienando, vel quomodo-
libet super feudo, adversante feudali jure,
contrahendo, quo casu feudi alienatio, ipso
jure nulla est.

Sivè etiam prætermissa investitura,
mortuo vasallo.

Ex quibus de jure feudorum finitur
feudum in persona vasalli; & cui illud defe-
ratur in singulis casibus, secundum diver-
sas feudi species liberis, Agnatis, Domino,
aut Fisco, & viceversa.

Et quid in
Domino, re-
spectu feudi
proprietas.

Rursus quoque alienatio, quæ fit à Do-
mino aliquando invalida; & quæ in Domi-
ni personam adsint in jure feudali causæ, ex
quibus à feudi proprietate cadit; & hinc
proprietas illa commissa, cui isto jure defe-
ratur.

Qualitèr vasallus à fidelitate, & obe-
dientia Domini liberetur,

Extincto feu-
do, quæ re-
sultent.

Feudo extincto ob reversionem, in-
corporationem, aut devolutionem, sive in-
alodium reducto.

Sequuntur exindè.

Fructuum divisiones qualiter facien-
dæ inter ipsum Dominum, & vasalli hære-
des.

Cuique reficiendæ impensæ, sicque in-
crementa, meliorationes, ædificia, & cæte-
ræ accessiones acquirantur. One-

Onerum feudi, vel feudatarii solutio, à quo facienda, unde concursus quoque creditorum super feudi devoluti, ac venditi pretio, actionesque feudo devoluto, & quæ dici possint potiores, methodus, & quare propter Assensum super hypotheca præstitum ex pretio feudi satisfiat creditoribus, & deducenda sit Adhæc nova taxa, & de illius praxi.

Reverso, sive devoluto feudo ad Dominum, sive Ecclesiasticum, aut Laicum an teneatur alteri illud concedere, & non sibi appropriare.

Ad exposita singula quæstiones quam plurimæ examinandæ eveniunt. Quæstiones feudales.

Et post præfatorum enucleationem.

Judicia sequuntur feudalia, & inde.

Ubi seù apud, quem competenter illa exercentur. Feudalia judicia.

Actiones ex *Isernia*, & exceptiones super feudo vasallo, ejusque fratribus, & sororibus, Dominoque pro eorum Juribus competentes.

Persequutionis genus, & ea, quæ in Curia feudali aguntur, usque ad litis contestationem.

Deque vasallorum litigantium personis, ac de Paribus Curia Judicibus.

L

For

**Forma, ac modi exercendi Judicii feudal-
dalis.**

**Feudi sequestro, in quibus casibus, &
ad cujus instantiam sit locus.**

**Ea, quæ post litem contestatam, & ante
sententiam aguntur, ac examinantur, sive
de præsumptionibus, probationibus, jure ju-
rando purgationis, vel in supplementum, ac
de delatione illius, contra, quem plenè pro-
batum non est, nec non de Sacramentalibus
in defuetudinem versis.**

**De ordine jus dicendi in causis feuda-
libus, ac deficiente investituræ tenore, jure
locali, & Longobardico, cui standum sit, &
an juri nationis dominantis, Civili, vel Ca-
nonico.**

**De remediis, sive interdictis possesso-
riis vasallo, aut Domino circa feudi posses-
sionem.**

**Controversiarum feudalium sententiæ
deque appellationibus, & de temporibus, si-
vè fatalibus earum.**

**Res judicata; & qualiter illa in feuda-
libus causis vasallo, aut Domino aperto quo-
que feudo obsit.**

Executio sententiarum.

Rursus.

**Quid intersit inter feudi, officii, census,
& em-**

& emphyteusis naturam .

Differentiæ ad prædicta inter feudorum consuetudines, jura Pontificum, Imperatorum, Regum, Principumque, ac præsertim Regni hujus Neapolis, eorumq; Glossatorum, Commentatorum, & Interpretum censura.

Declaratio inde ad hæc legum Siciliæ ultra, & citra Farum, & hujus Regni Constitutionum, Capitulorum, Rituum, atque à Sereniss. Regibus elargitarum gratiarum de Feudis disponentium .

Vtriusque Siciliæ legū ad feuda attingentium interpretatio.

Adnectitur quoque legum Civilium Romanorum ex jure publico, præfatis ad finium, consonantia, veluti, ad fiscalia, militaria, ac municipalia spectantium, tam ex libris Pandectarum, quam Codicis, ac Novellarum Constitutionum .

Romanorum jurium ex iure publico ad feudalia symbolica .

Miscellanea tandem ad rem feudalem similia conferentia, ac similia veluti ad corporis hujus calcem accedentia, puta .

Feudorum Miscellanea.

Vacua possessio apud Feudistas, quæ dicatur.

Morgonatica quid sit.

In dubio feudum ne, an allodium præsumatur.

Argumentum de feudo ad officium, vel emphyteusim, & è converso an valeat.

Et à contrario sensu in consuetudinibus feudorum, an subsistat.

Filiorum appellatione in feudis utrum veniant nepotes, ac pronepotes.

In jure feudali hæredis appellatione, quis intelligatur.

In feudis, utrum alter alteri stipuletur.

Vasallus an Dominum inopem alere teneatur.

Et in jus vocare possit.

De cessione jurium, sive actionum super feudo, & qualiter Assensus Regius super illa necessarius sit.

De Assensuum difformitate à contractu, & de subreptione, & obreptione, in precibus pro impetratione, & aliis defectibus, ex quibus nullitas, & invaliditas resultat.

In quibus casibus Assensus à Rege impetrandus sit, & non juvet à Prorege impetratus ad intellectum Pragmaticæ novæ capitum *de feudis*.

Assensus in contractu cum Domino celebrato, & quid præsentem Domino, aut illo conscio an requiratur; Assensus Tacitus verò an sufficiat, & quid in Regno Neapolitano.

De census ad formam antiquam in feudum constitutione, & de illius natura.

Man-

Mandati irrevocabilis in rem propriam effectus in exercitio actionis super feudo absque assensu, & quid mortuo constituyente.

De subingressione in hypotheca super feudo, sive ex pacto, sive ex vi cessionis juris luendi, aut ex *l. aristo D. qui pot. in pign. hab. C. l. i. C. de his, qui in prior. credit. locum succed.* & an illarum dispositiones habeant locum in hypotheca super feudo.

De Regalibus juribus, & officiis eortique successione commutatione, & hypotheca absque Regis Assensu non militante, ac de honorario, emolumentis, sive fructibus ad intellectum *Regiæ Pragmaticæ 3. de Offic. ad Reg. Majest. C. c.*

Regnorum, ac statuum liberorum jura successionum, ac retentionum.

De jure belli, & pacis, ac de fœderum justitia, usuque, & de repræsaliis.

In quibus differant Italiæ feuda à feudis Hispaniarum, & de effectu Majoratuum in feudis, cum Regia facultate institutorum.

In quorum omnium cœterorumque accedentium textura, ac declaratione, consuetudinum feudalium methodo ab *Andrea Ifernensis*, præsertim theoreticis commentariis excerpta minimè neglecta. Ex utriusque ju-

ris

ris lumine Baldo Perusino, a me dirigam-
dum inquit.

Opus hoc constanti animo aggredior, quod
Divino auxilio prosequendo, per singulos ti-
tulos. Textus exponendo, notabilia colligendo, &
opponendo, & querendo; nec non adjacentes ma-
terias pertractando, ad finem usque perducam.
Nec tacebo eos, à quibus voce mortua didici, at-
que viva; quia honor est in honorante. Et quia
occultator laudis alienę furi par est. b Remis-
siones, quas faciam eliciendo, Conclusiones ubi
expediet, & dicta aliorum meliorando, & ma-
gis fundando declarabo; Nec aliquid, quod sit
ponderis dimittam, quin eligam, quod mihi vi-
detur, ut apertior, & aptior sit via aliis intelli-
gendi, supplendi, ac etiam approbandi. c

Quoties verò Cathedram ascendam,
placere summo Creatori incumbam, quia
scientia non ad delectationem hominum,
sed ad Dei laudem prædicanda est, d &
legendo utilitatem Audientium summo de-
siderio quæram, non aviditate consequen-
dæ laudis, sed charitate seminandæ verita-
tis e. Veras conclusiones referendo, qua-
te

a Bald. in proem. feud.

b Arg. D. ad l. falcidiam l. hereditatem, §. fin.

c Cui consonat Andr. in proem. in fin. n. 14.

d 22. q. 6. 1.

e 23. q. 4. c. obiiciuntur in fine.